

2908

Босанско-Херцеговачки

ИСТОЧНИК.

Власник:

А. Е. М. Консисторија Дабро-босанска

Уредник:

СТ. Н. ДАВИДОВИЋ,

протојереј.

МАРТ. 1896.

СВЕСКА III.

ГОДИНА X.

Штампарија Спиндлера и Лешнера, у Сарајеву.
1896.

С А Д Р Ж А Ј:

1. Мандатар Дабро-босанске Епархије.
2. Записи из пастирског богословља.
3. Религиозно-морални листићи.
4. О дужностима парохијалног свештенства.
5. Блаженства.
6. Четири путевође добром животу : страх божији, мудрост, трезвеност и рад.
7. Беседе о Молитви Господњој.
8. Беседе М. С. Поповића, презвитера.
9. Има Бога.
10. Биљешке из црквене праксе.
11. Како ћемо да повратимо у народу стару побожност.
12. Поука на дан Благовести.
13. Поука пред Плашчаницом.
14. Крсту. (спјев).
15. Дубровачки зборник турскијех севдалинака.
16. Наша опроштајна ријеч.
17. Разно.
18. Јавне благодарности.
19. Читуле.
20. Одговори уредништва.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNI...

Свеска III Сарајево, март 1896. Год. X.
 Власник: АЕМ. Консистоарија. Уредник: Ст. Н. Давидовић, протојереј.

Мандатар Дабро-босанске Епархије.

Његова Преузвишеност Поглавар земље, изволио је овијех дана писменим декретом Високопречасног господина

БОРЂА МАГАРАШЕВИЋА,

архимандрита и подпредсједника конзисторијалног, витеза ордена жељезне круне III степена именовати привременим управитељем Дабро-босанске Епархије, у смислу § 119. пословног реда конзисторијалног.

Високопречасни господин дана 17. марта о. г. дао је на знање то у свечаној сједници члановима АЕМ. Конзисторије, који су му поклоњено високо звање и појерење честитали.

Добри и заслужни старина *Магарашевић* служи међу нама од мјесеца октобра 1882. год. и са свога доброг срца и племенитих осјећаја, милостиве и мирољубиве нарави, доиста је и заслужио част, коју му је висока власт поклонити извољела. — Госп. Магарашевић рођен је у Адашевцима, у Сријему, 15. Априла 1824.

Сретно и живио!

Записи из пастирског богословља.

Саставио ректор кијевске духовне семинарије Архимандрит Борис. Превео Григорије А. Николић свештеник у Митровици.
 (Наставак).

Знаци божанственог позива к пастирској служби.

Када се непобедна жеља или намера служити Богу у сану свештеника про-

праћа другим доказима у корист примања свештенства или спољашњим околностима, по вољи промисла, који помаже овом при-

мању, то чињеница позива мора се рачунати до неког степена установљеном; и савршена непажња к овим другостепеним доказима и околностима, при једном подражавању само унутрашњој побуди или тежњи к свештенству, може довести прека неразумљеном, него ка разумному решењу овог важног питања. Ка таквим другостепеним знацима божанственог позива односи се:

а) Слободна жеља или наклоност ка пастирској служби. Неки налази, да га срдачне наклоности, на исти начин као и позитивна пресуда односно дужности, привлаче ка свештенству. Ма каква случајна околност може му показати, да његово саучешће делу Христовом превлађује над свим другим симпатијама; може бити, ма што му је казало, да је његово срце овде, а не у свецким занимањима. Искушење свецким успесима могло га се већ коснути, и он је јасно видео његову слабост над својим срцем; сви ови знаци непосредног осећаја и сазнања могу служити као велика помоћ и заштита за њега у решењу питања о позиву. Јавне тешкоће, скопчане са пастирском службом, неопходност сталног самоодречења, које се тражи од пастира, такођер га не плаше. Он је готов рећи: ево ме, Господе, пошљи ме; ја сам готов да идем.“ Али ми имамо и друге јасније и одређеније знаке божанственог позива.

б) Способност је за пастирску службу; физичка, умна и нравствена. Тешко би Бог позвао к свештенству човека, било у ма ком одношају неспособнога за свршавање ове високе службе. Решење питања о ваљаности или неваљаности за службу, јесте дело савести свакога човека, његовог властитог духа, који репава да прими божанствени позив. Преовладана жеља или побуда ка свештенству мора се спро-

водити таквим, премда и смиреним, сазнањем неке мере ваљаности к делу, — сазнањем, да у њега нема, бар, резолутне недоскудице својстава, која су нужна ради достојног вршења пастирске службе, да нема резолутне, природне неспособности к њему. Пастирска је служба дело тешко, и с тога изискива извесни степен физичког здравља. Ако су плећа човека одвише слаба за то, да би могао водити дело проповеди, то му Бог кроз ово даје знати, да се не прима овога дела. Млад човек, додуше, може рећи: „Ја ћу, свакако, живити дуже при другом начину живота и занимања, но будући свештеником, али овде ја могу принети више користи сравањујући за кратко време.“ Такво је расуђење погрешно. Без сумње, живот се никада не мора предпостављати дужности; али с друге стране, ниједан служитељ Божиј не може са самопоуздањем тврдити, да ће на једном пољу донети више добра сравањујући за кратко време, него за много већи период времена — на другом. Даље, битни недостатак у органима речи или у једном којем делу тела, чинећи човека неспособним, за свршавање многобројних дужности пастирске службе; јавља се довољном препоном за прмање свештенства; но други путеви за служење цркви за њега су још отворени. — На исти начин не ваља да буде и одсудне умне неваљаности к пастирском делу. Неки људи показују се незгоднима за службу у умном одношају, ма да, може бити, и владају лепим умним даровима. Узрок овог јављања садржи се не у недоскудици ума, но више у његовој неспособности за службу. Има људи много ћутљиви, у себи самом повученог карактера, — људи с философским правцем ума, који могу да буду само ученим мислиоцима, философима. Особитост њихова

није у том, да они одвише многа мисле, него у том, што искључиво само мисле, — у том, што су они заинтересовани само теоретичком страном истине. Други, напротив, разликују се много практичним складом ума и способни су да буду обртници, трговци, грађанским радницима или ученим практичарима. Такви људи су кориснији ма на ком другом пољу, него ли у свештенству. Услед својих практичних способности, свога умења да воде трговачким делима, они могу показати већу корист цркви, у својству даваоца милостиње, добротвора цркве, чувара њених блага, добивајући материјална средства и дајући маха к свима великим добротворним подухватањима. Ми не ћемо казати, да се за свештенство изискују велики, необични дарови; напротив, обичне и посредне способности, при потпуној оданости службе, доводе на овом пољу к достојним чуђења резултатима; — ми настојимо само на том, да се у свештенству, као и у свакој драгој служби, тражи познати степен готовости за дело: наклоност за проповед, за назидање друштва и к другим видовима пастирских дужности. Право говоре, да кад ко год завлада својствима, нарочито неопходним за која дела, то је јавни знак, да га је Бог означио за то на име дело, — положај, за којим је корисно ићи при избору професије.

Не ваља да буде у кандидата свештенства особите неваљаности за службу и са стране природног расположења и нравствених својства. Неки људи по свом

природном темпераменту одвише много напомињу на својства дивље маслине или дивље јабуке, што расте у винограду Божјем, не говорећи већ о саду њиховом у свештенству, где душевна опрезност, поузданост, наклоност имају толико важан значај. У кога је јелеј срца усануо, томе је много боље да се ода другом којем занимању, но до краја живота да непријатно звечи и натеже на пољу служења божанствене љубави. Други су по својствима свога темперамента одвише слаби у жељи да приме и понесу велико и тешко бремене свештенства. Све ове урођене или наслеђене слабости и набрајани душевни недостаци, лишвавају човека способности да управља и руководи другима. У свези са показаним физичким и нравственим знацима неваљаности и неспособности могу бити и друге препреке ка пастирској служби, препреке више духовног карактера, проистичући при самом развоју духа, какове су на пр. религиозне сумње, које се могу протезати до савршеног помрачења вере. Сваки мислећи човек преживи своје периоде сумња и колебања, које код неких личности кад-што се упорно одржи до краја живота. Људи, припадајући к броју најсмиренијих, најбољих Хришћана, кад-што падају у сумње односно своје вере и могућности спасења. Код свештеника религиозне сумње кад и кад расту са умножењем научних истраживања. Глава често се већ налази у магли за то време, као што срце још продужава да иде у правом правцу.

(Наставиће се).

Религијозно-морални листићи.

Намијењено правословној српској младежи и сваком хришћанину.

Превео и попунио: **Јован Петровић**, свештеник-катихета и професор у Загребу.

(Наставак).

IV.

Не богми се узалуд.

Не узимај име Господа Бога узалуд (Исх. 20. 7.)

Био један учен муж, који је цијелог свог живота изучавао свјетила небеска; што се више бавио науком својом, тим се све више дивио дивној премудрости Божијој, — небеса казују њему славу Божију, и он, поражен величином и све-могућством Творца васељене, није никада изговорио свесвето име Божије иначе, него *штојећи* и свагда *откривене главе*. Ево, браћо, примјера достојна најусрднијега подражавања! Ево како треба свето поштовати најсветије име Божије!

Не узимај име Господа Бога твојега узалуд (Исх. 20, 7.) — то је трећа заповијед Божија: *свето је и страшно име његово* (Пс. 110. 1.); *не ће пред Господом бити прав, ко узме име његово узалуд* (Исх. 20. 7.). *Не куните се именовом мојим криво, јер ћеш осквернити име Бога својега* (Лев. 19. 12). То говори сам Господ Бог. *И доћи ћу к вама на суд, и бићу брз свједок противе... онијех, који се куну криво именовом мојим* (Малах. 3. 5.) — ево пријетње његове свима нарушитељима његове свете заповиједи!

Слово је Божије — чисто огледало: погледајмо, браћо моја, у то огледало и видимо саме себе. Сјећамо ли се ми овога страшнога завјета Божијега? Поштујемо ли свето и страшно име његово, као што се заповиједа? Та жалосно је и помислити, а камо ли говорити о томе, најљубезнији! Ми се називамо православним хришћанима; добро знамо, да нема на земљи истинитије и спасоносније вјере од наше свете вјере православне; а у ствари . . . зар се не

стидимо, да Јевреји, који никако не вјерују Господа Исуса Христа, — ипак испуњавају трећу Божију заповијед тако, да би се и ми требали учити од њих! . . . Кад би Јевреј морао у обичном разговору изустити страшно име Господње (по јеврејски — *Јехова*), он га не изушћује друкчије, него, мјесто да каже: *Јехова* заповиједа, *Бог* је одредио, Јевреј вели: *Он* је заповиједио; *Он* одредио. У вријеме старозавјетно, поштовало се код Јевреја име Божије тако свето, да га исписиваху на дашцицу и не дозвољаваху никоме та слова носити, до ли првосвештенику. А код нас гријешних . . . Пођи само улицом испред дућанâ, зађи у ма коју кућу, завире у трговину, па у крчму: гдје нећеш чути имена Божијега, да се узалуд узима? „Бога ми! Кунем ти се богом! Бог ме наказио! Тако ми Христа!“ — и томе слично богмање чује се не само у обичном разговору нашега свијета, него и страшно је рећи! — шта више у шали, доколици, у разговору непристојном! Други лаже, на очиглед лаже, којешта говори, да само слушаоце увјери, а сам скоро уза сваку ријеч додаје: „Бога ми, види Бог!“ и слично. И њега радо слушају, као да је заиста тако; и нико не ће да заустави безумника, нико и не мисли на то, да сви они, који слушају, постају учасницима страшног гријеха узалудне клетве имена Божијега! А шта да рекнемо за наше трговце. Гдјекоји је готов да се и по хиљаду пута закуне, само да му спане с врата његова прележала роба, само да опејени муштерију. Шта је њему стало, да обмане не само ближњега, него, —

бојим се, браћо, и рећи — самога Господа Бога зове он за свједока своје обмане, — чинећи тако најправеднијега судију учасником неправде своје! . . . А што да мислимо о онима несретницима, који се не само сами куну, него и друге присиљавају, да исто чине, товерећи: „та дед' закуни се!“ — И све то слушају дјеца мала, њима се допадају те страшне ријечи, примају их од старијих, и гле, не знајући још ни разлике међу десном и лијевом руком својом, у игри и забави, и она се богмају, њихова се дјечија уста *шале* — наравски без сазнања — именован Божијим! Овога се имена плаше и дрхћу пред њим све силе небесне, њега са страхом изговарају херувими и серафими, када славе и величају Господа, а ти се усуђујеш дреко призивати ово име и у шали и узалудном разговору твоме, — шта више, и онда, када обмањујеш ближњега? „Или зар се не бојиш — да се послужим ријечима Јефрема Сирина, — да ће огњени срц, кога видје пророк Захарија (Зах. 5, 4), доћи на кућу твоју, за то, што на Бога сведржитеља отвараш уста своја? Или зар ти мислиш, да ћеш остати некажњен? — Престани, човјече, да саме те ријечи, које занемарујеш ти, не постану пламеном у устима твојима и не сажегу језика твога! Ти не мислиш, да се може изненада отворити под тобом земља, и прогутати те? Не варај се, човјече: не можеш избјећи руке онога, који нас је створио!“ (Јевр. Сир. дио 2, поуч. 43).

„Страшно је дјело, говори св. Златоуст, слуга не смије звати господара свога по имену без нужде и случајно, а ми име Господа, Анђелâ произносимо тако небрежљиво! Христос штеди нас, забрањујући нам клети се па и својом главом, а ми никако не штедимо Господа славе, него га потеземо свуда! Ти црве, земљо,

пепелу, диму, узимаш за доказ Владику свога и присиљаваш га, да ти буде свједоком! Каква дрекост! . . . Какову казну не заслужујеш ти? Но је ли могуће, рећи ћеш, никако се не клети? Шта говориш то, љубезни? Бог говори: *не кунити се никако*, — а ти се усуђујеш питати: је ли могуће држати ту заповијед? Није могуће *не сачувати је!* Не говори ми, да ти не вјерују без клетве: кад не би нигда лагао, онда би само дао знак и вјеровали би ти више, него онима, који се хиљаду пута куну. Нека сви знаду, да би ти радије изгубио све, него прекршио заповијед Божију, и онда те не ће присиљавати да се закунеш. Него ти говориш: ја сам се научио богмати се, језик ми сам понавља клетву. На то ти ја ово кажем: један учењак имађаше глупу навикку, да, идући, увијек трза десним раменом; њега упозорише на то, а он је објесио у својој соби о греду један штап, и на доњем крају штапа причврстио иглу, те стајао по неколико сати дневно са голим раменом под тим штапом, па кад год би се заборавио и макнуо десним раменом, увијек би га игла убола, а он би се сјетио своје погрјешке, — и тако се тога одучио. Учини и ти тако с твојим језиком; мјесто штапа са иглом, метни на њега страх од казне Божије, моли друге, да пазе на твоје ријечи и да те сјећају, и Бог ће дати — ти ћеш напустити луду навикку своју; ти ћеш се бојати клетве, као што се бојиш отрова.“ Тако учи св. Златоуст.

— Но ако је тако, рећи ћеш ти, како онда грађански закони прописују заклетву у присеги? — Присега је, пријатељу мој, сасвијем друга ствар. Има случајева, кад се не може увјерити о истини иначе, него заклетвом, а без овога увјерења може се појавити велика штета по државу и друштва. У тако важним и неопходним слу

чајевима, — и то не самовољно, него на захтјев законите власти, — и слово Божије не забрањује с дужним поштовањем употребити заклетву у присеги. Апостол Јован Богослов говори, да ње, која је видје у откривењу, *подиже руку своју к небу, и закле се онијем који живи ва вијек вијека (Апок. 10, 6)*, то јест, самим Богом. Кад би Бог забрањивао сваку заклетву, свети вјесник воље Божије не би се клео именом божијим. Апостол Павле у 2. посланици Коринћанима изражава се овако: *а ја за свједока Бога призивам на своју душу (1, 23)*: Апостол је без сумње знао за заповијед Спаситељеву: *не кунн се никако*, али ево он се избјегава заклетве именом божијим, а то значи, да је он односио заповијед Спаситељеву на обичне свјетске разговоре, а не на тако важне случајеве, кад се тражи, да се докаже истина заклетвом. И виста, у другој својој посланици не куди заклетве, кад говори: *људи се већијем куну, и свакој њиховој свађи свршетак је потврђење, за што и Бог кад шкаше намљедницима обећања обилније да покаже шврфу савјешта својега, учини посредника клетву (Јевр. 6, 16—17) и немајући ничим већијем да се закуне, закле се собом (13). Собом се заклех, говори Господ (Бити. 22, 16)*. А у књизи Второзаконија има шта више и јасна заповијед о клетви! *Господа Бога својега бој се и њему служи и његовим се именом кунн (6, 13)*. Јасно је, да је клетве — дјело свето, дјело велико, с тога треба да се употребљује с великим поштовањем а притом само онда, када то захтијева законита власт. А наше обично богмање тежак је гријех: *не ће пред Господом бити прав онај, ко узме име његово узалуд (Исх. 20, 7)*. Муж који се куне, пуни се безакоња, и не ће одступити од куће његове рана (Сир. 23, 11).

V.

У врлини је наша срећа.

Који човјек жели да види добре даје, нека се клоји од зла и чини добро (Ис. 33. 13 и 15).

„Сваки који чини гријех, роб је гријеха“ — вели св. Писмо, — он служи гријеху, гријеху робује, с почетка добровољно, а за тијем и нерадо, као роб, свезан грешним наликима. Напротив, ко чини добро, тај је — син врлине, благодатно чедо Божије: он љуби добро свијем срцем, само о добру мисли, у добру налази своју срећу, своје блаженство. Гријех овлада душом као жестоки господар; врлина станује у срцу, као слатко присуство благодати Божије; гријех трује, врлина заслађује; гријех руши и убија, врлина кријепи и оживљава душу човјечију. Ни очајни гријешник, ни најгори злочинац — роб гријеха — не може убити своје савјести тако, да га она не би корила, већ у миру оставила: он, роб сатане, не може никада наћи праве среће на земљи, ако се не покаје! — Напротив у души, која је пуна врлине, царује увијек мир небесни, и тај мир није у стању порушити никаква незгода живота, тај мир, ту срећу, не може одузети никаква туга ни болест. С тога такав човјек и љуби добро, и сваки час, сваку минуту тражи прилику, да учини добро дјело, као добар купац не упита прилике, да купи или прода што хоће. Да, браћо моја, врлина сама по себи пружа награду: она је тако прекрасна, тако утјешљива за душу човјечију, да се ради ње све заборавља: и почаст, и угодности, и свака задовољства земаљска; она ће ти све надомјестити! Ево зашто се ти, читајући животе светих Божијих угодника и древна казивања о подвижницима побожности, чудинш, како су они љубили врлину, како су лако налазили дјела, која треба чинити у славу Божију. Ево

на примјер, младића, који је у срцу носио врлину. Он бијаше вјешт и на далеко чувен златар. Неки велможа наручи, да начини крст за цркву из чиста сребра и да га украси драгим камењем. Младић прими од њега злато, пође кући и путем премишља: „како је сретан тај велможа! Где како много злата жртвује Господу . . . За то ће му и Господ дати велику милост. А за што да и ја од своје стране не жртвујем на крст ма колико-толико злата? Онда не ће Господ ни мене лишити своје милости и примиће од мене дар љубави, као што је примио и двије лепте удовице, о којој се спомиње у св. Јеванђељу.“ Како намисли, тако и учини: имађаше он и свога злата у приштеђених десет дуката, па га употреби на израду тога истога крста. Кад сврши златну работу, он оде да покаже крст наручитељу. Овај метну крст на вагу и видје, да је претегнуло више злата, него што је он дао. „Шта је то?“ рече срдито златару: Ти си ме мислио преварити! — Ти си украо мога злата, и у замјену додао си нешто друго? . . .“

Сад је морао младић исказати чисту истину: „Бог — срцевједац зна,“ рече он велможи, да ја не само да нисам украо твога злата, него сам и свога додао; ја сам хтио заједно с тобом добити од Бога награду за добро дјело.“ — Велможа се врло зачуди томе поступку младићеву и рече: „ко зна, сине мој, да си ти тијем учинио какво добро дјело.“ — „Заиста је, господине, тако!“ — „У томе случају,“ рече добри велможа, „ако ти баш желиш да добијеш заједно са мном награду од Бога, то буди од сада мени као рођени син и мој напљедник!“ — Тако је Бог наградио оданост пуна врлине младића још овдје на земљи, премда он није ни мислио на такву награду. И како би ли-

јепо било, кад би сваки узмеђу нас настојао, да подражава томе младићу! немаш ли злата и сребра — за то имаш оданости, имаш ревности, само их оствари: учини за форинту за цркву Божију тако, као да би учинио за двије, па вјеруј, брате мој, Господ ће те благословити својим небесним благословом, благословиће те невидљиво, и ти ћеш се сам чудити: због чега ће ти све ићи за руком, све ће ти напредовати, и сам ћеш благосиљати име Божије! Та не вели се бадава: *побожности је за све добра* и у овом и будућем животу! Добра дјела низводе Божији благослов на доброга човјека, а кроз то и срце човјечије бива расположено да чини добра дјела. Желиш ли то искусити на себи? — узми за правило, да од сваке форинте, поштеним трудом стечене, дадеш на добра дјела само неколико новчића: нека ти новчићи иду или на свијећу у цркви Божију; или на српску школу, или на помоћ биједноме сусједу, или на удовице и сироте Ах, како се често може, и за новчић учинити много добра! Српска пословица вели: „зрно до зрна — погача, камен до камена — палача.“

Ево шта пише један свештеник: „имао сам једнога парохијанца, који је више година био одан пићу; колико је жалости поднијела његова породица, колико је пута он сам под заклетвом обећавао, да не ће више пити ракије, но све бијаше узалуд, он настави пијанчовање и разбијање . . . Једном приликом жена његова купи у дућану свијећу, коју трговац замота у неки папир, а на том папиру бијаше наштампана приповијетка о томе, како се један часник избавио пића, читајући по једну главу из св. Јеванђеља сваки пут, кад би га жеђа морила. Тај папир додаде она свому мужу. Добро сјеме паде на његово срце: несретник

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

стаде подражавати тога часника . . . Па шта? свакога дана све је мање и мање жеднио, и он, читајући св. Писмо, излијечи се од пића сасвијем. Ево, какво је велико добротинство учинила своме мужу купивши му за неколико новчића такав лијек! Купи и ти, брате, за који сексер (10 новч.), лијепу књижицу за свога синчића, који већ зна по нешто читати, па ћеш видјети, како ће се он веселити тој књижици, и колику ће корист од ње имати! А зар се мало добра може учинити за те, с муком стечене, новчиће, које ћеш ти откинути од своје форинте? С муком стечени новчић тим је бољи, што на њему почива печат благослова Божијега: за форинту, лако стечену, нећеш учинити толико добра, колико за новчић, с муком стечени! . . . Само кад се то чини у славу Божију, у име Божије, просто, без самохвале, без сујете: и најбоље ће бити, ако за то твоје правило нико не буде знао, осим оца твога духовнога“ А ако немаш новаца, а ти подијели оно, што имаш, подијели комад хљеба с оним, који га нема, и опет узми за правило: уради ма што за сиромаша сваки дан, па макар по сата, или четврт сата, помози му, удијели му оно, што он нема Вјеруј ми, брате мој: не ће проћи ни година дана, а ти ћеш само о томе мислити, како ћеш коме помоћи, како ћеш учинити добро дјело ради Господа . . . Само се труди у томе неуморно; *не пропусти дана, а да не учиниш дјела добра.* О једном светом старцу приповиједаху ово: док је он још у свом селу живио, па дознао, да који сусјед због сиротиње не може да пооре

и засије своје њиве, он би устајао ноћу, одлазио би тајно с плугом на њиву такова сусједа и засијао би њиву својим сјеменом . . . Живећи у пустињи, старац би често излазио на пут, што води од Јордана у св. град Јерусалим, и износио би хљеба и воде уморним путницима! И кад би видио, да је који уморан, он би зацрпдио његов терет и испратио би га до горе Јелеонске. Враћајући се натраг, упртиса би опет од когагод његов терет, и носио би до Јерихона, који лежи не далеко Јордана . . . Кад-кад би старац сјео и правио обућу за путнике, имајући увијек уза се потребни алат. Једнога би напојио водом, другога паранио хљебом. Ако би сусрео кога нага, он би му дао своје одијело. А ако би нашао на путу мртваца, он би га опојао и предао матери земљи. Тако би му цио дан прошао у дјелима ради Господа, у дјелима љубави и милосрђа; тако прође и сав живот тога старца — трудбеника. Ево, што значи завољети врлину свим срцем и свом душом! Завољите, браћо, добро, па ће и вас завољети Бог: дијелите с Богом, ко шта може, и он ће благословити ваше трудове добрим успјехом. Само будите постојани у добру: што будете чешће чинили добро, тим ће оно бити вашем срцу слађе, тим ће вам бити благодат Божија ближа, и, вјерујте: она ће загријати ваше срце неоцијењивим миром, и ви ћете се увјерити, искуством освједочити и дјеци ћете својој у аманет оставити, да је у добрим дјелима сва наша срећа — оvdје на земљи, и блаженство — на небу. *Окусите, и сами ћете се увјерити, да је добар Господ!*

(Наставиће се).

О дужностима парохијалног свештенства.

Прево с руско славенскога П. Рафаиловић, свештеник.

(Наставак),

31.

Овом начину поучавања принадежи показати: а) разлику која постоји међу гријехом својевољним и гријехом против своје воље, гријехом почињеним разумно и из незнања. Гријех разумно или са знањем почињен тежак је и баца грјешника и адске муке (числ. 15, 27, 30); такав гријех може повући за собом много неопроштених гријехова, а особито онај против Духа светога (Јевр. 6, 4, 9; 10, 26; I. Јов. 5, 16.)¹⁾

Такођер потребито је да се разјасни и гријех уређени и господство истога над грешником и потешкоћа, да се од њега ослободи. — б) Доводити у свезу један гријех с другијем и посљедице истих једне с другим. — в) Преставити гријешнику гњев Божји, ужасни, предстојећи суд Божји, лишење небеских блага и — муке адске. — д) На посљетку поучити, у чему се састоји истинито покајање, које се мора продужити не само до исповиједи него и до саме смрти, а ако му буде дата за неко мало вријеме епитимија од свештеника. Но о овоме ће се, кад се буде говорило о тајни покајања, опширније говорити.

32.

Ако је икада потребито, да свештеник ревности покара, то је заиста у оваким приликама, опомињући се оних божјих ријечи: **Безопин крѣпности, и не пощади, пакъ троубоу возвыси гласъ твои и возкѣсти людемъ моимъ безакнїи ихъ** (Исај. 58. 1.). И Павлову заповијед Тимотију: **Проповѣдѣи слово настои благовреничѣ и безвременчѣ, величи, запрети, оумоли.** (II. Тимот. 4, 2.)

Стане ли пастир лагано и кроза зубе говорити, а не духовито, него благо, гледајући свакоме у брке и викати: мир, мир, гдје мира нема (Јез. 13, 10, 18, 19.) или на сиромаше грмљети, а богатима и благороднима ласкати, или их не укорити и не опоменути; Такав се

¹⁾ Златоуст на гл. 18. Мат. Гријех је, вели, или јаван или тајан. Ако је јаван, нека се јавно изобличи, није ни него тајан, то нека се тајно и међусобно изобличи и дотични опомене.

Бл. Августин: ако знаш ти сам, да је брат твој згријешо и приправан си, да га јавно изобличиш, није си учитељ, него издајник. Ти сам знаш да је згријешо, дакле тајан је и гријех његов, то онда и тражи мјесто тајно и ту га опомени и укори.

пастир не може назвати лијечником оваца својих него убијцом²⁾.

33.

То је исто тако, као кад би се несклена плата приставила ризѣ ветскѣ, те горша дира коудетѣ (Мат. 9, 10.), а то је тако ради тога, што се учење, изобличење и поука није изговарала како треба, није била попраћена бодрешћу духа спојеном с трпљењем (Гал. 6, 1; II. Тим. 2, 25.) И по томе прави пастир на ране болесника не смије само вина, него и уља и вина изливати. (Лук. 10, 34)³⁾

Није ли могуће, имајући очинско и материнско срце — какво мора имати (I. Сол. 2, 7.) — насрам гријешнима, ране његове излијечити, ни са олтара, ни приватно у кући; то му примјери апостолски и старих учитеља служе, како ће у том случају даље с њима поступати. (Дјел. 20, 19, 31; II. Кор. 2, 4; 12, 21; фил. 3, 18.)⁴⁾

34.

Безаконика треба треба поучавати све дотле, док се безакоња не отресе. Лијечник прави не губи наде у излијечење болесника, док има живота у њему. Тако и ми свештеници не смијемо посумњати у повратак заблуђелих кад смо ми од самога Бога на духовно лијечење позвани; — јер су од Бога особити часи покајања. Неке зове са свим рано, неке у трећи, а неке у шести и девети час.

²⁾ Злат. на I. гл. Гал.: Господ је много пута мирно с ученицима својима говори, а некад само и онтро. Како је Петру: **Блажен еси Симоне карѣ Івана, и обећао је да ће основати цркву на исповиједању његовом** За тим је рекао: **Иди од мене сатано, саблазнь ми еси.** А на другом мјесту: **Еда ли нѣ ѣ безъ разоума есте;**

³⁾ Св. Игњ. Богоносац у посл. свештеномуч. Поликарпу еп. смирском, пише: Љуби све, као што тебе Господ. Све немоћи подноси, као прави подвижник, јер ако више устриши, вишећеш се поштовати. Ако узљубиш добре ученике, нећеш имати похвале. Не лијечи се свака рана једним лијеком. тешћу уљем мажи.

⁴⁾ Злат. на II. Кор. у 28. бесједи: И заплакају се за многе гријешнике, који се не покајаше.

Бдите поминающе, пакъ три лѣка ношѣ и день не преставахъ оуча со слезами единого кождо васѣ. — И у другим посланицама говори врло јасно о овој пастирској дужности.

Али не треба заборавити ни оне, који у-трајаше у безакоњу и од најкрајњег часа (Мат. 20, 1, 6.). С тога дужност је наша да у овом случају по примјеру апостолском поступамо: **ѡбнощѣ всю троѹждшесѧ, ничесоже ѧхѡмѣ, по глаголю же твоємоу квергоу мрежоу** (Лук. 5, 5.)⁵⁾.

35.

Правовјерне у добродјетелни живот упућивати.

Четврти начин поучавања, јест правовјерне упућивати у добродјетелни живот. С тога сваки пастир треба да поучава паству своју, да је вјера без добрих дјела мртва (Јак. 2, 17, 20, 26) и Богу непријатна и да се често дешава, да многи, изгубивши у себи глас савјести, јавно се вјере одричу по примјерју Именеја и Александра (I. Тим. 1, 19, 20.) За тим треба да им разјасни, да хришћанска добродјетел истинито и прева-ходи сваку лицемјерну, филозофску или грађан-ску, које за основ свој немају славу Божију, него сопствену корист. Као и то, да хришћанске врлине проистичу из једнога корјена, на име: из љубави к Богу, и да су тијесно скопчане међу собом тако, да кад би се једна прекршила, прекида се вас вез њихов (Јак. 2, 10). На свршетку треба ми напоменути, да је пут к небесима ти-јесан и да су врата, која воде у вјечни живот, уска (Мат. 7, 13, 14.).

36.

Невољне тјешити.

Пети и последијни начин поучавања, јест невољнике тјешити. Двоврне су невоље људске: духовне и тјелесне. Духовне — такођер су двоврне: једне које сналазе оне, који се кају и плачу за своја безакоња (Мат. 5, 4), сазна-вајући тежину својих гријехова и очајавајући да неће добити од Бога помиловања (II. Кор. 2, 7, 8.); друге пак, које сналазе оне, који бла-гоугодно живе, али трпе искушења тијела, свијета и дјавола (I. Петр. 2, 11; I. Јов. 2, 15; I. Петр. 5, 8, 9.).

Тјелесне невоље или опће су добродјетелним и грешницима, као: глад, рат, помор и ост., или

⁵⁾ Злат. на I. Тим. у 6. нар. поуци: Ми смо много о овоме говорили, а н ђемо ни престати говорити, док се ви не поправите.“ И даље у истој поуци: „Ако хоћете да вам ми небудемо досадни, то чините, ствар удјелогорите, јер иначе нигда вам нећу престанут о тим стварима говорити.

су посебне: вјерско гоњене⁶⁾ и сл. (I. Петр. 1, 6, 7; 3, 14).

У свима споменутих невољама, које тјешења потребују, искусни пастир мора их тјешити сло-вом Божијим, као непресушним извором (II. Кор. 1, 4, 5.). Они који не потребују тјешења, т. ј. оне који се не хоћу кајати, пастир не треба ни да тјеша, него да их оштро и јавно изобличи, јер с такoвима пастир треба да је оштар, а не благ и добар.

37.

Оне, које властита похот искушава. (Јак. 1, 13, 14.), треба не само да их тјеша, него и поучи, како бише се похоти отресли⁷⁾ и с Богом се смирили, те с апостолом узвикнули: **Ѣ окаяненъ азѣ челоѡкъкъ! кто мѧ избавитѣ ѡ тѣклѧ смѣрти сѧа** (Рим. 7, 24); те се свима силама старали, да похот у зачетку уништили (Кол. 3, 5.), како неби породила гријех, а гријех смрт. (Јак. 1, 15.).

38.

Будући је почетним и извршилац, како вјере тако и спасења нашег, сам Господ Исусе Христос (Јев. 12, 2) и нема другог имена под небом, о којем би се могао човјек спасти, осим имена Његовог (Дјел. 4, 12.), о чему сви про-роци свједоче, да је сваки вјерујући спасење добио од Њега (Дјел. 10, 43.), да је проповијед о покајању из св. уста Његових проистекла (Лук. 24, 47.); то при којему драго спомену-

⁶⁾ Имали пастир да тјеша оне, који ради истине страдају, а особито ради вјере; то у том случају мора их пастир поучити, да они, као људи поштени, морају се старати, да никаквог повода гоњен сами од себе не даду, него да поступају са свим поштено. **Ѣе бо естѣ оугодно предѣ Богомѣ, говори св. ап. Петар, аще совѣсти ради Божиѧ терпитѣ кто скѡрби, стражда безѣ правды. Каѧ бо похвала, аще согрѣшаоуще моу-чнши терпите: но аще добро творѧще и страж-доуще терпите, сѧе оугодно предѣ Богомѣ** (I. Петр. 2, 19, 20.) Такoвим начином пострадали Хришћани приближује се страдањима Христовим, и прослављаютѣ Бога вѣ чести сѧн (Иста Посл. Петр. 4, 15, 16).

⁷⁾ Безакоње похоти у човјеку-велико су зло. Да је то збѣла тако, свједочи ап. Петар, кад говори, да се треба од њих уклањати, јер **Что помншленѧ злѧѧ, исхѡд-ишѧѧ ѡ сердѧѧ, сквернатѣ челоѡкъка** (Мар. 7, 21, 22, 23). У десетој пак заповиједи забрањена је свака ср-дична жеља: **не непожелѧши жены ближнѧѧѡ твоєѡѡ, ни домоу, ни сѧѧ и ост.** Ради чега дужан је сваки испитати самог себе, те похоте своја угу-шавати по оному: **Ѣнемли сѧѣѣ да не боудѣтѣ слово тѧнно ѡ сердѧѣѣ твоєѡѡѣ беззаконѧѧ** (Втоєѡѡ. 15, 9.). О такoм испитивању св. Василије велики у слову „о познању самог себе“ врло добро поучава.

том начину учења, дужан је пастир уливати познавање Исуса Христа,⁸⁾ проповиједати учење Његово, напомињати милосерђе Његово и учити, да је Христос једина премудрост, правда, освећење и избављење (I. Кор. 1. 30.).

39.

Гдје и када треба учити?

Што се тиче послједње тачке овог првог дијела, т. ј. гдје и када дужан је свештеник учити, уметнута је овдје ради тога, да неби свештеници промислили, да је мјесто поучавања само црква, па и то у недјелне и празничне дане. Мисле ли тако варају се, јер им најбољим пријером може послужити ап. Павле, који је учио и вѣ церквѣ и по домамѣ или све заједно или одјелито сваког појединца (Дјел. 20, 20, 31; Сол. 2, 11.) и по ноћи и по дану (Дјел. 20. 31.), благовременнѣ и безвременнѣ (II. Тим. 4, 2.)⁹⁾.

Дужност је свештеника, да чешће полазе домове својих парохијана, како би дознали живе ли благоугодно; да ли супрузи звају супрушконе, родитељи родитељскоме, дјеца синовљем, господари и газде господарскоме, слуге послужничкоме, одговарају. И ако то све тако небива, да се стара исправити.

⁸⁾ О томе нам говори Спаситељ: **Се естѣ животѣ вѣчни, да знаоуѣ Тебе единаго истиннаго Бога, и егоже послаахъ еси Исусѣмъ Христа** (Јов. 17, 3.). Ради и чега и говори ап. Павле: **Ми проповѣдоуемѣ Христа распата, Божию силоу и Божию премудростѣ** (I. Кор. 1, 23, 24). И на др другом мјесту; **Христа, иже естѣ оупоканіе слави, ми проповѣдоуемѣ, наказоующе всакаго человекка, и оучаще всакаа премудрости, да прествитѣ всакаго человекка совершена во Христѣ Исусѣмъ** (Кор. 1, 28.) По примјеру споменутог учења Христовог и апостолског, цркв. пастир, пак и сваки проповиједник слова Божијег, при којему драго начину поучавања, дужан је преставањати, да је Христос син Божији, свијетлост свијету, а који иде по њему, неће ни по таму; да је Пастир добро, који је положио и душу своју за овце, да је Јагње, које је узело на себе гријехове људске; да пут и истина и живот, врата, воскресјење, страшни судија, који ће судити свакога по заслугама својима: **Во огни пламеннѣмъ очиститѣ нечѣдоушииѣ ж Бога и не послушающииѣ благовѣствованіа Господа нашего Исусца Христа** (II. Сол. 1, 8.). и остало, јер је дужан улијевати познавање И. Христа. И тако свака настава мора се оснивати на И. Христу; у противном случају бесподна је и неспасава.

⁹⁾ Злат. на посл. П. Тимот. у 9. бесједи, пита: **Што значи благовременнѣмъ?** То значи — сам одговара: — неопредијелено вријеме; увијек да је приправан и кад се одмара и кад је у цркви и кад се у опасности налази, и кад је у тамницу затворен, у гвожђима окован, и кад на губилиште иде, да изобличи и запријети; јер нема запријеке гдје се види успјех.

Така посјета мора бити честа, али не досадна, и да парохијанима даде повода, да мисле да долази код њих не ради пјанства или какве друге страсти, него само ради спасења њиховог.

40.

Особито се од свештеника изискује добро Пастирство. Ако пак не смије ни једну овцу изгубити (Лук. 15, 4.), и сачувавши деведесет и девет, а једну немарношћу својом изгубивши, то ће за њу одговарати душом својом: **услијед тога треба да пази, налази ли се сваки његов парохијанин¹⁾ здрав помоћу благодати Божје, или болује ли од гријеха, те каквог љсковитог срества потребује²⁾. А ово није могуће без надгледања, испитивања и учена; јер се један лијек за све болести не може употребити. Искусни љекар, гледајући разноврсне болести и испитујући их, према њима и даје сходни лијек³⁾.**

41.

Дјело таквог карактера и толиког учења, не само по црквама него и по кућама, не само благовременнѣмъ него и безвременнѣмъ, не само с нарочитом приправом него и без приправе, свједочи како свештеник треба да буде ријечит и богат знањем, да би могао дужности својој одговарати.

42.

Услијед споменутог искуства, потребног сваком свештенослужитељу, то сваки онај био презвитер или дјакон, био онај који има намјеру ступити у свештенство, дужан је безусловно, када вријеме и силе допуштају, читати и изучавати св. Писмо,⁴⁾ и тражећи у њему истиниту

¹⁾ Св. Јов. Златоуст на посл. Јевр., у бесједи 34: „Свима оним, о свештиниче, који су брзи твојој повјерени, било женама, било људима или дјеци пружи утјешну ријеч.

²⁾ Ист. на Мат.: „Као што домаћин знаде што му је кући потребито; тако и пастир треба да испитује нарав, дјела и понашање свијех, како би могао приму болести и сходан лијек дати: или утјешити, или запријетити.

³⁾ С тога сваки свештеник, налазећи се услијед каквог случаја у домовима својих парохијана, било креном имену или ради освећења масала, ради исповиједи, причешћа и посјете болеснога, или ради каквих других случајева, дужан је поучавати, и поуком лијек или **доуховноу пицоу** болесноме пружити, да не буде у броју оних немарених пастира, о којима ап. Јуда у својој посланици пише: **Син соутѣ вѣ моввахъ вашихъ сквернители, съ валинадоуше, безѣ болзни себе посоуше, облаци безводни, дрвеса есенна, бесплодна и ост.** (ст. 12.).

⁴⁾ Како би могао свештеник изучавати св. Писмо, и на памет тврдо научено држати, сам Господ И. Христос казује му: **Боним себѣ, и снабди доушоу твою**

мудрост с Давидом Господа призивати: „Бразоуми мѣ, и испитаю законъ твои: шкрий очи мои и разоумѣю;“ за тим списе и правила св. Отаца тако исто и црквену и грађанску историју, вадећи различите примјере, сходне приподобе и друга знања која се његовим дужностима односе. Не ради ли ко тако, тај не смије ни ступити у свештенички чин⁵⁾.

43.

Као завршетак реченога, за знање, које је дужан свештеник својим парохјанима излагати, примјер ћу навести Павлово учење и бригу, у којој се, као у чистом зрцалу све речено огледа. Погледом само на главу 20. дјела апостолских

1) Чему он учи? Зар је изговорао молитви Господњу „Оче наш“, и то без разума?! О, далеко је си био од таквог некорисног и немарног учења! Он је засвједочио Јудејима и Грцима, какво треба да буде покајање и вјера у Исуса Христа (ст. 21.): он им је казао сву вољу Божију, која је потребна за спасење (ст. 27).

2) Гдје је учио? зар само у храмовима или у скуповима? — Не само пред скупом, него и

вънѣ, и не забуди всѣхъ словеса и да не отстоупаѣтъ отъ сердца твоего вса дни живота твоего, и да наставиши сыны твоа, и сыны сынствѣ твоихъ (Второзак. 4, 9.). Да не отстоупитѣ книга завѣта Моего отъ оустъ твоихъ, и да поучаешиса въ неи день и ношѣ: да оуразоумѣши творити вса писаннаа, тогда благоуспѣши и исправиши поутти твоа (Исусъ Пав. 1, 8.).

Тако и апостол учи: Вънеми чтенію, оутѣшенію, оученію, въ сиѣхъ поучанса, въ сиѣхъ пребиваи, въ сиѣхъ разоумѣваи и ост. (1. Тимот. 4, 13.). Слово Христово да вселаетса въ васъ богатно, во всакои премоудрости (Колос. 3, 16.).

Св. Јероним (6. нар. поука) на гл. 8. књиге Левит.: „ако ко жели бити свештеником, нека nebude именом само, него и дјелом; нека подражава Мојсеју и Аролу, који се као што се пише о њима, не одрицаху ковчега завѣта: вък оубо Моисей непрестанно въ скинии Господни. Зашто је он ту све пребивао? — Да би се или сам од Бога чему научио, или народ чему поучио. И ово су двије главне дужности свештеничке, да се или сам од Бога научи, проучавајући св. Писмо или да паству поучи, на име да је поучава ономе, што ју сам од Бога научио, не по својој вољи и по разуму љускоме, него онако, како Дух свети учи.

⁵⁾ Свргава Господ преко пророка Овије немарног свештеника и пријети свему дому његовом: **ПОНЕЖЕ ТЫ,** говори он, **оученіе Моје отвергла и азъ тебе, еже**

по домовима (ст. 20.); не само пред народом, него и посебно сваког појединца (ст. 31).

3) Када је учио? зар само у недјелним и празничним данима? ил' само св. четрдесетнице? — Дању и ноћу кроз три године пребивања свога у Ефесу (ст. 31.), од доласка у Азију па течајем цијелог свог земног живота. (ст. 18.).

4) Како је учио? Сурово или општо? — Не, него благо и смирено, много патећи (ст. 29).

5) Каква је сврха учења његовог? Можда слава и част? — Не, он није тежио за славом и чашћу, него се трудио само ради тога, како би радосно скончао живот свој и извршио службу, коју је од Христа примио (ст. 24.).

6) При таким околностима, је ли благодатно и спокојно живио? — Не, него је претрпио многе напасти и невоље од Јудеја (ст. 29.).

7) Је ли имао какви приход за трудове своје? — Не, јер овога није ни тражио ни желио имати: *Сребра, говори, или злата, или ризѣ, ни единагво вожделѣтъ* (ст. 33.). Руке су његове не само њега, него и многе друге с њим издржавале (ст. 34.). И то је био узрок, да је овај велики учитељ ученицима својима својима рекао: *чистѣ азъ во крове всѣхъ* (ст. 26.).

не жречествовати **Мнѣ:** и забылъ еси законъ Бога своего, забодоу и азъ чада твоа Овија 4, 6.).

Апостол је заповиједио, да се немају за свештенике рукополагати они, који нијесу вјешти закону и који су порочног живота, него они, који су способни друге учити о који су доброг владања. **Аже слышалъ еси от мене, говори он, сѣа предаждѣ върнымъ челоуѣкомъ, иже доволни боудотѣ и нныхъ наоучити.** (II. Тим. 2, 2.).

3. пр. VII. васељ. сабора: „Наређујемо, да сваки онај, који се има произвести на епископски ступањ (тако исто и презвитерски) мора свакако познавати псалтир, како би напутио и сав свој клир, да се из њега поучава; такови нека се испитују како би се дознало, да ли имају спремени и способни дух, да размишљено, а не тек површно, чита света правила и свето Јеванђеље и књигу божанственог апостола и сво божанствено Писмо; те да ли ће ваљано повјерену му паству учити. Ако нема воље и ако не изгледа да ће тако поступати, нека се не поставља.

Св. Јован Златоуст у четвртој књизи о свештенству у дуго о овоме пише и поучава свештеника, захтијевајући од њега упражњавање у светом Писму и другим наукама. Не буде ли се упражњавао и покаже ли се немарним и незна ли, како треба у вјери и покајању народ утврђавати, те на штету својих парохјана буде, то се такоме забрањује, да буде за свештеника произведен; јер такови морају имати пред очи јеванђелске приче о злим работницама (Мат. 21.) а слугама, који су таланте примили (Мат. 25 и сва 26) и о добром пастиру и намјенику (Јер. гл. 10.).

Блаженства.

Приказао по F. Rougemontu С. Араници, прот. капелан у Земуну.

(Наставак.)

„Кад Исус виде народ, попе се на гору и седе, и приступише му ученици његови. И отворивши уста своја учаше их говорећи.“¹⁾

Ти преблаги и смирени Господе Исусе, који ниси своје ученике да их поучиш, у пустињу одвео нити на синајске висине сам узишао, нит им под муњом и громом говорио; него ти остаде заједно с њима у пријатној и плодној Галилеји, ти си изабрао гору сваком приступачну и на њој си проповедао о спасењу окружен многобројним народом, што се из свих крајева згрнуо. Сео си међу њих и говорио не као господар, који своје наредбе издаје, него као пријатељ, што своје мњење износи. Наука је твоја задивила твоје слушаоце, твој глас имађаше толико ауторитета и уважења, што га може само савршена истина и необориво увјерење пружити. Ти си говорио о ономе, што се скрива у дубини душе човечје, који је све испитао својим рођеним очима; ти си говорио о небеским тајнама као путник, који је оданде сишао. И ми ученици твоји, који те можемо после 18 столећа само да читамо, ми, који смо прочитали по сто пута твоју проповед на гори, ми се чудимо и дивимо непрестано и дан данас твојим тако простим и опет тако узвишеним мислима. При сваком погледу којег се нас удостојио да загледамо у тајне природе човечје, велимо ми: „Тако је“ и опет те само у пола разумевамо. Истину коју нам ти из живота свога износиш, налазимо ми заиста и у свему; само ју ти потпуно схађаш и откриваш, да нас задивљује оно, што нашој немоћи пружаш. О Господе Исусе! Ти си човек као ми, јер арханђео није нас кадар тако познати; али си ти више него човек, јер човек

никада не говораше као ти, и кад нам ти кажеш, да си јединородни син Божји, то ти радо верујемо, теби који си нам седећи на гори разјасни новозаветни закон и расветлио молитву и степене духовног живота. „Коме ћемо ићи ако не теби Господе? Ти имаш речи живота вечнога“¹⁾.

Блажен.

Прва реч, коју си изустео, јест обећање среће, које се 9 пута понавља. Је ли могло и друкчије бити? Зар те нису при рођењу твоје анђели Спаситељем назвали и зар није требало да ти будеш за све народе *велика радост*.²⁾ О како си добро познавао срца наша, кад си нам се окренуо речима: *Блажени су* Дакле у тебе је тајна блаженства; а та тајна, тајна живота човечјег, то је оно највише добро, што га сви људи траже, деца као и стари, богати као и сиромаси, дивљи необразовани, као и они које зраци цивилизације обасјавају; то је онај камен мудрости, што га је човечанство још од раја узалуд тражило. Једни траже блаженство у телесном угађању, само ови упропашћују душу, она страда и умире — други у части и слави, само њима срце вене и у себи осјећају горку празнину; — трећи у најватренијој страсти, у љубави; али она их троши или се изненада угаси или их притискује и испуњава радошћу, којој сваки час смрт прети; — неки у врлини, али их она испуњаје поносом и гордошћу, подлеже при првом искушењу или нас оставља саморане без

¹⁾ Мат. 5. 1. 2.

²⁾ Јов. 6. 68.

³⁾ Лук. 2. 10—11.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

икакве заштите према Богу, који према дотичном нема ни најмање обзира. Тако дакле испитујемо ми све путеве, којим можемо до циља жеља својих доспети, само нас ниједан не води тамо! Па шта значи ова опћа заблуда? Значи да ми немамо права да срећни будемо. Но као да не произлази од Бога наша топла жеља да срећни будемо. Он је заиста тај, што нам је усадио у срце ову неугасиву жеђ и ову незаситљиву глад. Такови нагон и сувише је узвишен, а да би могао бити последицом греха. Кад се ружа наслађује благом светлошћу сјајнога сунца, кад пева веселим цвркутом васиону испуњава, то како неби човек имао права, да срећан буде? Али човек је згрешио, па је падом својим са свим своје право изгубио. Грех и блаженство се искључују, као светлост и тама, као истина и лаж; не може се у исто доба и у једном и у другом живети. Зар није грижа савести, бољетица, невоља, страх, последица греха? Како може радост уз њих стајати? Зар ју неће они из стана наших изгонити? Тако човек, који ју тражи, иде за оним што је добро, и то он не би смео изгубити, што му је немогуће опет постићи. Но што је немогуће човеку самом, то му је могуће уз помоћ божју. Бог је човека створио срећним. Грех, када је срећу човечју разорио, није до крајности природу човечју повредио и растровао, а Исус се назива Спаситељем. О Исусе! Избави нас од грехова наших, успостави и обнови природу нашу и испуни нас радошћу! Реци нам, какви треба да смо, па да се онима прикључимо, које ти за *блажене* сматраш.

§ 1. *Блажени су сиромашни духом.*

Духовно сиромаштво: то је дакле прво блаженство, које нам износиш, о Исусе; то је дакле прво душевно стање, по ком се прави ученици твоји познати могу,

њихова прва станица на путу спасења, прва степеница на тајанственој лествици што води са земље на небо.

Фарисеј за свагда и свуда, честољубиви и сујетни световњак сматра се богатим да у свему изобилује, да је притиснут сваковрсним злом, које није заслужио; да је обасут свакојаким добром, које је у свако доба спреман чинити, да је издашне руке и у милостињи, коју у изобиљу чини, да је велик у части, коју му свет указује, да је богат и у уздању на доброга Бога и у нади на живот вечни. Али на једаред сине муња у савести његовој, проповед, реч из св. јеванђеља, савет побожна пријатеља, религиозна поука или какав несрећни случај, самртна бољетица, ненадвидиви губитак, или и чудесно спасење или поглед новорођенчета, које се у колевки осмејкује, и прекида обичан ток његових мисли, изводи га први пут пред св. лице Бога свевишњег, пред њега самог, његово срце, његов живот и њега језа и страх спопада. У њему се рађа мисао, да би могла његова велика срећа бити само једна велика обмана, Он се осећа побуђеним, да то тачно испита: он се сматраше богатим, и сада види и уверава се, да је *сиромаш* и то у *најјаднијем стању*; да је без љубави према Богу и ближњему, да је без молитвеног осећаја, без светости и чистоте, без тврде наде, без вере и без сваког истинитог добра. Он мишљаше да у свему изобилује а он је у *духовном* смислу најбеднији *просјак*.

Цариник, блудни син сматраше се богатим у радости, задовољству и уживању, ништа, мишљаше он, не оскудева његовој срећи, тако му је страст заслепила и занела душу и срце. Али громки глас једног Јована Крститеља или благи и њежни глас Христа Спаситеља, велика несрећа, брига неизмјерна, бродоломство,

удар силнога грома, баца га у таму очајну . . . он долази к себи, просуђује сладост порока те увиђа његово горко ништавило, броји своје духовно благо и најпоследње долази до увјерења, да је он бедни просјак.

Бедан и сиромашан па опет *блажен*, јер цариник (митар) и фарисеј живљаху у лажи, а сад познају истину; јер дане своје проводише у горкој самообмани, што је сад све разорено, јер окренуше леђа тами а лице своје истини: *Блажени су сиромашни духом, јер је њихово царство небесно*. Је ли њихово? Но Боље је рећи: *њима ће припасти*. Сиромашни се спремише и кренуше на пут, једнога дана, да наскоро доспеју у небеско царство; но они још нису у њега ступили. Они меташе већ једну ногу на прву ступеницу лествице, којом се небу иде, али другом ногом стоје још на земљи. Од њих би лудо веровати, да је већ сада њихово небеско царство. Не односе ли се сва остала блаженства на будућност; да ће се утешити, да ће помиловани бити, да ће се синовима божјим назвати. Но што ја видим? Хришћани који су савршенство постигли, оно у 9 блаженства, то су мученици, а за њих се каже: *Њихово је небеско царство*. И то је исто речено о верујућима у првом блаженству! Како! Исто обећање важи за мученике и сиромашне и обратно? Како! Зар они, који су тек ступили на стазу твоју, припадају теби Исусе, баш као и они, који су је већ са свим прешли и својим знојем и крвљу пошкропили. Како! Зар царство небесно припада нама од оног часа, чим сами признамо своје сиромаштво. Јест, ти нам велиш, ти, који си оваплоћена истина; да је, а не да ће бити сиромашних царство

небеско. Где ће се сад наћи људи, тако будаластих, да неће радити на својој материјалној пропасти, која ће им одмах небо и блаженство осигурати, па да ће противно теби тврдити, да су фарисејство и светска уживања богатство, које више вреди од твога спасења и да веће блаженство имају, него што може твој мир дати? Али ко слуша твоју проповед? Ко се пашти да разуме твоју науку? Свет неће да се учи са твога живота живети, у твојој радости уживати и њој се радovati. Због греха је он са свим обезумио.

Ми, које избавља милост твоја од света, ми ти верујемо. Ти нам велиш, да царство небеско припада сиромашнима и узимамо те за реч. Ти нам то кажеш, и ми оберучке пригрљавамо таку срећу. Ти нам велиш и то, ако смо сиромашни, да ћемо се оснажити речју твојом, да ће нестати сваке сумње у погледу нашег спасења, која се рађа у срцу нашем. Кад смо сиромашни? . . . Је ли нам то заиста могуће, да се прикључимо броју твојих сиромашних, а да то не будемо (нисмо)? Не ћемо ли ми то по својој тајанственој радости сазнати? Заиста духовно сиромаштво и блаженство срца налази се у најтепшој вези само у тебе, и ко се осећа блаженим у свом сиромаштву, заиста мора бити свестан и уверен да припада стаду твоме.

Ти си заиста, о Исусе, добро познавао срце човечје, кад си рекао, да небеско царство припада сиромашима као мученицима; јер се јунаштво твојих следбеника и исповедница састоји у сиромаштву и остала блаженства показују нам развитак овог духовног живота, који сиромаштвом започиње.

(Наставиће се.)

Четири путевође добром животу: страх Божији, мудрост, трезвеност и рад.

Поука газде Онуфрија Грушкевића, унуку свом Николи Григоријеву.

(Наставак.)

Никола. Све, што ти говориш, деда, истина је, али узрок томе није баш леност и бодавадисање, него је то слепоћа: народ не зна шта и како да ради, како да доскочи свомезлу. А ето ветрењача, право си казао: нацео посад тек једна само — у вас.

Онуфрије. Има још у Семена Коровојникова.

Никола. Но, па две. — Свакако, истину рећи, треба да је има сваки газда, у кога је не више, него два или три јутра земље, и не кошта много, само 20 рубаља.

Онуфрије. Тако је то. Али кад би се удружило њих пет комшија, па купили ветрењачу, дошло би на свакога по 4 рубље, а корист би била сваком сигурна. — Сад се праве лаке ветрењаче: четворица је могу пренети куд им је воља. Један би радио с њом неколико дана, кад би тај извејао, био готов, — однео би други и тако би ишла од комшије до комшије.

Никола. На тај начин могли би узети и сечку за сламу!

Онуфрије. Тако је, сечка је још нужнија, него ветрењача. Ко уме вејати згодно и вешто, тај ће извејати и без ветрењаче, а сечка је — велика помоћ у газдинству, и њу би требао да има сваки, ако не може сâм, то у заједници с другима. Време је новац, а колико оде времена на сецкање! Сирото марвинче једва се вуче; а то с тога, што му никад не исецкају рану — жваће, бедна, сламу, а иде пољу и ливадама, те мршави; а снагу јој даје сечена рана, опарена водом, помешана мало мекињама или љускама, од тога ће се тако опоравити,

угојити, да ћеш је једва познати. Имам сечку изврсну, — дао сам за њу 30 рубаља, но одавна ми је те новце извадила. Њом могу и деца да раде, што и раде код мене; нарежу ти они за кратког данас најмање 25 цакова и то не само снопове, но и измлаћену сламу сецкају. Да се сложе пет газда и да дâ сваки 6 рубаља, па ето им сечке и посао би ишао као намазан. Један би држао сечку недељу дана, приправио би себи одмах неколико 100-ина цакова, то би му дуго трајало, — предао би је за тим другом, други трећем и т. д. На тај начин ишла би у наоколо и сваки би радио њом, и за једну зиму она им се сама исплатила.

Никола. Зацело! Сад си ми добро растумачио, да је друго рад разума, а сасвим друго рад човека слепога код очију.

Онуфрије. Разуман рад увек је јефтин. Сам видиш: да сечка два пута јефтиније ради од руку.

Никола. Права је истина! Али наш народ дуго још морамо чекати, да би његов рад био тако разуман, као што је у Немаца: Свакако пак наш се народ труди, ради тешко и свакако ми се чини, да напредује у лености. Често и ноћу ради, и то тако, да не знаш управо, кад се одмара: тек свануло он опет за радом!

Онуфрије. Кад хоћеш да знаш, какав је наш народ, да ли раден или не, ти не гледај њега лети, за време вршитбе: тада ти он ради, јер зна, ако не буде радио, умреће од глади. Ти га огледај у друго време и све ћеш га боље појмити кад се прилагодиш нашим друштвеним или заједничким радњама. Чим дође зима,

и завеје путеве, и гоне народ да чисти (снег не забадава, него за новце), ти стани подаље на страну и гледај. Тада ћеш видети, да је на рад, који би један израдио, изишло десетеро, а на оној, што би десетеро урадили, раде 100 људи, јер не раде као што се ради, већ више торочу по вас дан на мразу. Једва силом то један то други сагне се; па погледај га како диже лопату, како баца снег, како му је милије мрзнути, него пријонуту за послом, како стење, стане, после сваке лопате одмара се, и опет четврт сата стоји, докле не намисли, где ће опет спустити лопату, — и тако нехотице помислиш, да од таквог народа ништа добра нема, осим да сам Господ Бог удуне у њега нови дух и отвори му очи, јер он како је био роб, тако и остаје.

Никола. С тога мужик тако ради на наднице и говори: „сад нема спахија.“

Онуфрије. А зашто он тако говори? За то, што још право није слободан, ни разуман, ни честит човек, него роб, који онда више ради, кад осећа над главом штап, а како нема штапа, нема у њега ни чести: он се не стиди самога себе да стоји цео дан, а за тим да пружи руку да прими плату! А дед иди и види у селу код Немаца, где такође има надница, — шта ћеш видети? Код њих на надници раде тако сложено и неуморно, као да сваки за себе ради . . . Код Немаца има чести, има поштовања према самом себи; он би се стидио изишав на рад да стоји, држао би то за грех! Немац је паметан, он зна, кад не учини, што је данас нужно, то ће му доћи ма кад опет да то уради. Радио себи, а другом, не треба му надзирача. Отиди у Немачку, — тако ми говореше људи, који су тамо били, — видићеш да увек од почетка до краја њихови надничари раде без надзиравања

и нигде не ћеш чути да гоне и терају на рад као код нас: „дед, што си стао!“ И код нас на народ треба викати као на марву, иначе од рада ништа. Срамота, срам!

Никола. Да, у нашем народу мало има чести! Али право да кажем, да ли може својски радити за 20 копејака!

Онуфрије. Истина је; Немац не ради за 20 копејака; он треба добру плату, али за то добро и ради, и у сваком случају Немац без надзиравања двапут више уради од нашег раденика. А зар не би и ти платио раденицима по 40 копејака, па не би морао ићи за њима да пазиш, него би их послао на ливаду или њиву саме са потпуним уверењем, да ће ти све урадити људски, савесно, како треба?

Никола. Тако је! Но зашто наш народ није такав, као што је други?

Онуфрије. Зашто? За то, што је више од 500 година у невољи тешкој, у ропству, за то, што су га начинили робом, а у роба као у марве нема чести и поноса, нема поштовања према самоме себи. Растумачићу ти примером, шта је такав роб. У старо време био је код нас овде на посаду неки арендатор спахијски, — није ти то био човек, него звер. Радо је мучио и тукао поверене му људе, и кад би којег шибало, а овај се не би ни на мрштио, тога би похвалио и наградио — дао му ракије или друго што. Тако дођем једанпут к њему у кућу, да купим пшенице и тада сам видио, како мужик добивши 20 удараца штапом, устаде, дође арендатору и рече: „молим вас 60 копејака, — ја ћу још одржати 20,“ — и зацело је лего наново за 60 копејака! Од таког роба, који нема ни мало појма о чести, достојанству човека, који својевољно даје тело своје на ругло, што не чини ни марва, можели се очекивати, реци сâм,

човечанско понашање и владање? Такав човек не ради без бича и штапа; он не појми, како се труди, ма то и за плату, не стиди се да му стоји за леђи назорник

и да му непрестано виче: „еј што си стао? не дремај! пожури се!“ А у таквих су родитеља и дјеца таква; ропска крв прелази с колена на колена.

(Наставиће се).

Беседе о Молитви Господњој.

За народ превео Григорије А. Николић, свештеник у Митровици.

Рече неки од ученика Исуса Христа: Господе! научи нас молити се Богу. А Исус им рече: Кад се молите Богу, говорите: Оче наш, који си на небесима!... (Лук. 11, 1—2).

Беседа I. Увод.

О неопходности молитве

Шта је, браћо моја Хришћани, најнеопходније човјеку за утврђење у њему вјере и љубави према Богу? Најнеопходније је молитва.

Молитва је неопходна: 1) за саму нашу вјеру. Јер своју вјеру дужни смо ми умножавати, дужни смо стајати у њој и утврђивати се (1. Кор. 16, 13). А будући да је вјера дар Божији (1. Кор. 12, 9), то како нам је у почетку даровано Богом вјеровати (Филиб. 1, 29), тако у истини и стајати и утврђивати се у вјери ми друкчије не можемо, но помоћу Божјом (1. Кор. 12, 9). По овоме баш истинити ревнитељи побожности моле се Богу о самој вјери: Господе! приложи нама крст — даметни нам вјере (Лук. 17, 5). 2) Пошто наша вјера мора бити посвједочена добрим дјелима; то нам је молитва неопходна и за добра дјела; јер, без Божије помоћи ми не само не можемо учинити какво добро дјело, него шта више не можемо ни помислити о добром као што учи апостол Павле: *не да смо врски од себе помислили што, као од себе, него је наша врсноћа од Бога* (2. Кор. 2, 5). *Јер је Бог што чини у нама и да хоћемо и да чинимо као што му је угодно.* (Филиб. 2, 13). Дакле молитва нам је неопходна за најглавније у нашем животу: за вјеру и љубав, без чега се не можемо спасти.

А колико је код нас у животу несрећа, које као што се шаљу на нас Богом, тако исто и удаљене могу бити од нас не другим ким, него Богом, последице наше молитве к Њему! Колико је код нас у животу искушења, или таквих случајева, при којима ми лако можемо сагријешити! Будући да та искушења бивају

код нас нехотице, а међу тим су она тако опасна, да сваки пут, наводећи нас на гријех, тим самим могу погубити нашу душу; то нисмо ли дужни по томе *стражити и молити се Богу, да не паднемо у напасти* (Мат. 26, 41); а ако смо већ пали и сагријешили, тада да нам Господ опрости наше гријехе?

Најпослије, колико имамо ми непријатеља видимих, а особито невидимих, то јест ђавола! Ти духови злобе и само се о томе и брину, да нас могу погубити, свуда иду као љути лавови, тражећи кога би прождрили (1. Петр. 5, 8). Будући да су ђаволи најгори, и несравњено јачи од нас, наши непријатељи, и при свем томе они су тако окретни и лукави, да лукавштине њихове ми чисто и не примјеђујемо; то чим се можемо од њих избавити, ако *не сваком молитвом и молењем, молећи се Богу духом без престанка* (Ефес. 6, 18)?

Дакле молитва је за нас неопходна. Молитва је живот наше душе. Ми све примамо од Бога, и све што имамо није ништа наше (1. Кор. 4, 7); сваки тренутак живота нашега дар је Божји, и по овоме ми смо дужни без престанка захваљивати Богу. Свети апостол Павле даје нам заповијести: *молите се Богу без престанка. На свачему захваљујте, јер је ово воља Божја у Христу Исусу од вас* (1. Солун. 5, 17—18).

Молитва нам је исто тако природена, као што је природено малом и слабом дјетету да се обраћа за све својој матери: хоће ли оно да једе, да пије, да се обуче, за све обраћа се матери; мати га овда-онда покара, казни, — просто душно дијете ипак обраћа се матери, и без ње не може макнути се никуда. Исто тако је баш и нама природено свагда и за све обраћати се Оцу нашем Небеском: и за јело, и за пиће, и

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

заводијело, и за просвјету нашу у вјери, и за поуку у добрим дјелима, и за опроштење наших гријехова, једном ријечи за све. Као престодушна дјеца, дужни смо ми обраћати се Богу са љубављу и хвалом шта више и тада, кад нас Он кара, опомињући се, да је Господ и у карањима Својим толико исто према нама милостив, колико је милостив у добротама Својим (Јевр. 12, 6—8).

Дакле видите, браћо моја мила, како је молитва неопходна за нас, како нам је природна, и — да је она живот наше душе. Но кад је молитва тако за нас неопходна, да ваља и треба да буде сталним нашим занимањем; то не излази ли из тога, да смо се дужни побринути да знамо, како је потребно молити се Богу, да би молитва наша угодна била Богу, и да нам се не обрати у гријех, јер бива и има и таквих молитава, које се обраћају у гријех ономе, који се моли Богу (Пс. 108, 7); На сваки начин дужни смо се побринути о томе. Дакле како нам се ваља Богу молити, па да нам молитва буде Богу пријатна, плодотворна и да нам се не обрати у гријех? Томе нас учи молитва Господња: **Отче нашъ, иже еси на небесѣхъ!** Ту молитву је Господ наш Исусе Христос управо е том намјером и предао Својим ученицима, да их научи, а кроз њих и све нас — молити се Богу. Он је рекао: *Овако дакле молите се ви: Отче нашъ, иже еси на небесѣхъ! Да свѣтитсѣ намъ Твоѣ; да прїидеть царствїе Твоѣ; да вѣдетъ волѣ Твоѣ, ѡкоу на небеси, и на земли; Хлѣбъ нашъ насѣщныи даждь намъ днесь; и остави намъ долги нашѣ, ѡкоже и ми оставѣемъ должникомъ нашимъ. И не введи насъ во искушєнїе; но избави насъ ѡтъ лѣкаваго.* Иако Твоѣ естъ царствїе и сила и слава во вѣки аминь. (Мат. 6, 9—13).

Од свију молитава та је молитва најглавнија и најважнија. Њој нас је научио Сам Господ; у њој је речено све, о чему највише може човек и дужан је молити од Бога. На основу те важности молитве Господње и уједно наше свагдашње обвезаности молити се Богу, ја сам и наумио, браћо моја љубазна, да вам у неколико беседа протумачим молитву Господњу. То тумачење ми ћемо одпочети, ако Господ Бог благослови, идуће недеље; а сад вас молим и преклињем: да се потрудите на изуост и без погрјешке научити и свагда у памети чувати молитву Гос-

подњу: **Отче наш.** Како је неопходно молити се Богу свима: и старом и младом, ученом и простом, — то и молитву Господњу знати и сваки дан њом се Богу молити потребно је свима заиста.

Господ Бог, *обасјављујући свакога човјека, који долази на свѣт* (Јов. 1, 9), нека вам помогне познати и без престанка држати у памети молитву Господњу. Амин.

Беседа II. О призиву.

Молитва Господња — **Отче нашъ** — дијели се на призив, седам прошења и славословље.

Прве ријечи молитве Господње — **Отче нашъ, иже еси на небесѣхъ** — зову се призивом, јер њима, обраћајући се Богу, призивамо Га вичемо Му, говорећи: **Оче наш,** који си на небесима! Даље долазе седам прошења: 1) **да свѣтитсѣ намъ Твоѣ;** 2) **да прїидеть царствїе Твоѣ;** 3) **да вѣдетъ волѣ Твоѣ, ѡкоу на небеси и на земли;** 4) **хлѣбъ нашъ насѣщныи даждь намъ днесь;** 5) **и остави намъ долги нашѣ, ѡкоже и ми оставѣемъ должникомъ нашимъ;** 6) **и не введи насъ во искушєнїе;** 7) **но избави насъ ѡтъ лѣкаваго.**

Свима тим ријечима молитве Господње молимо Бога овога ил' онога блага. Најпослије последње ријечи молитве Господње: **иако Твоѣ естъ царствїе и сила и слава во вѣки, аминь,** зову се славословљем, јер њима ми прослављамо царство Божје над свима, Његову свемогућу силу и вјечну славу.

Дакле почећемо тумачење молитве Господње са призивом. Призив гласи овако: **Отче нашъ, иже еси на небесѣхъ,** или краће речено: „*Оче наш Небески!*“ Браћо, ове прве ријечи — *Оче наш* — дужне су побудити свакога од нас и расположити к молитви! Може бити ти се, љубазни у Христу брате, бојиш да се обраћаш на Бога, држећи себе великим грјешником, а Њега строгим Судијом, пред чијом *неиздржливом величином* нико се не може противити; можда ћеш ти, при погледу на мноштво својих гријехова, шта више очајавати у Божјем милосрђу и рећи ћеш, да ће тешко примити Господ какву год молбу твоју? Па ејети се своје утјехе ради, да је Господ уједно и наш Отац. Он ма да је и праведан, али је и милостив; Он ма да и строго тражи и захтјева од нас за наше гријехе, но и милује у свему грјешнике, ако се они обраћају

к њему са искреним покајањем. Сам Господ наш Исус Христос говори: *кад ви зли будући умијеште даре добре давати дјецу својој, колико ће више Отац ваш небески дати добра онима, који Га моле* (Мат. 7, 11). Па и како ти, љубазни у Христу брате, налазећи се без престанка пред очима свуда присутнога Бога, можеш живјети и никад да се не обраћаш к њему — Оцу нашем Небескоме? Зар дјеца не говоре са својим оцем? И каква су то дјеца, која не ће да говоре са својим родитељима? Напротив разумна дјеца увијек налазе особиту сласт у друштву са својим родитељима, сваки пут сретајући мили поглед и слушајући од њих умиљате и добре ријечи. Тим више и чешће дужни смо ми да се обраћамо ка Оцу нашем Небескоме, који нас љуби несравњено више од тјелесних родитеља; тим више сласти можемо ми налазити у молитви к Богу, у том разговору с Богом. Дакле ријечи, — *Оче наш* — веома јако побуђују свакога онога, који се Богу моли и располажеу свакога к молитви.

Но пита се, па како ми можемо звати Бога својим Оцем? Како смијемо ми приписивати себи такову част, да се називамо дјецом Божјом? Можемо, браћо мила! Бог је заиста наш Отац: 1) јер нам је Он даровао живот; јер ма да се ми рађамо од родитеља, но родитељи нас рађају по Божјем благослову. 2) С тога је Бог наш Отац, што нас Он Духом Својим рађа у живот духовни у тајни крштења. У овом одношају ма да нисмо по природи дјеца Божја, какав је Јединородни Син Божји Господ наш Исус Христос, но по благодати и посинаштву. О овом свети Јеванђелист Јован богослов овако говори: *Који Га примише, то јест Исуса Христа, даде им власт да буду синови Божји, који вјерују у име његово* (Јов. 1, 12).

Но кад је Бог наш Отац, уз то не само неколицине, него свију људи, особито свију Хришћана, у опште — општи *наш* Отац; то дакле ми смо сви људи — браћа међу собом. По овоме дужни смо приступити к молитви с духом братољубивим и мирољубивим према

свима, не мислећи никоме зла, великодушно праштајући све нанесене нам од ближњих увреде, слично ономе као што и Отац наш Небески опрашта све нама у Христу. Уз то дужни смо приступати к молитви и молити се Богу са смиреношћу и са истинито-хришћанском простотом, заборављајући то, да је један од нас више другога по стању, мислећи само једно да смо сви без разлике дјеца Божја, и дакле смо сви пред Богом једнаки. А пошто смо сви по Богу браћа, то по томе осјећају братољубља ми смо и дужни молити се Богу не само за себе, него и за све, по заповијести апостола: *молише се Богу један за другога да оздрављаше* (Јак. 5, 16). Последње ријечи призива: — *иже еси на небесѣхъ* — говоре нам, да је Господ по преимућству на небесима, да је све земаљско — нечисто и пропадљиво — недостојно Бога, и да Господ љуби и воли само небско, то јест оно, што је чисто, свето и непропадљиво. По овоме, приступајући молитви, дужни смо ми очистити ум свој од свију нечистих помишљаја, а срце од свију нечистих жеља; дужни смо оставити на страну сваку земаљску бригу, то јест да не будемо у вријеме молитве расијани, да не мислимо ни о чему свјетском и да се не бринемо о ничему земаљском, него да се удубимо у ријечи молитве, да мислимо само на једнога Бога, и ма да смо на земљи, но духом смо се дужни узвисити и тако, као да смо на небу код самога престола Божјега.

Ето, браћо хришћани, то је у кратко тумачење призива молитве Господње! Дакле почетне речи молитве Господње — *Отче наш, иже еси на небесѣхъ* — у почетку храбре свакога, који се моли Богу и побуђују дух молитве, за тим уче да се молимо Богу с духом братољубивим и мирољубивим, са срцем чистим, оставивши на страну сваку земаљску бригу; уз то да се молимо Богу не само за себе, него и за све људе. Молимо се Богу, браћо, увек тако, ако желимо и хоћемо да нам се од Бога молитва прими. Амин.

(Наставиће се).

Бесједе М. С. Поповића, презвитера.

(Наставак),

На Никол-дан.

Благочестииви Хришћани!

Између свијех просвјетитеља православља, наша мати света црква највише прославља св. оца Николу светитеља чудотворца.

У храмовима православним сада се поју дирљиве стихире празничне, тако умиљате, да човек слушајући их, неко га небесно миље заноси у мислима својим, здружује се анђелским коровима, приносећи пошту великоме чудотворцу и учитељу православља.

Многе српске породице данашњи дан светкују, као дан своје крене славе. У многим мјестима, још особито славе овај дан, што су многи храмови подигнути у славу Богу, а посвећени на данашњи дан у част светог оца Николе.

Свети Никола још из дјетињства, био је благе и добре душе, те су га његови родитељи, сви старији и млађи вољели и љубили.

Гладан и жедан остајао би, а да сиромаше нахрани и напоји.

У цркву је свагда ишао, молио се Богу, не само за се, него и за остале људе. Он је био ревностни проповједник слова Божијег, те је чувао цркву од расколника и од свакијех јеретика.

Због његовијех добријех дјела, Бог га је примио у своје угоднике, а православна црква прогласила га је за светитеља.

Његово цјелокупро и свето тијело и сада почива и граду Бару у краљевини Италији.

Њега људи призивају у помоћ кад путују по морима. Он је поморски патрон — заштитник, који — с помоћу Божијом избавља људе биједа и свакога, ко њега усрдно призива и ко се у њега узда.

Својим светим и Богу угодним дјелима оставио је и нама примјер, како треба у животу да се владамо.

У данашњим данима, ће све више избијају нове јереси; када су непријатељи православља као злобни вукови скочили, да рашћерају словесно стадо Божије, треба сваки православни Хришћанин, да је чврт и одважан у обрани светиња лијепога православља; треба до краја живота, да сваки остане вијеран својој праћедовској вјери, јер нас је она спасла.

Треба да се чувамо од свега онога, што може од штете бити нама и вјери нашој.

Немојте браћо да вас преваре непријатељи вјере наше! Можда ће вам многи обећавати златна брда у помрчини, ни у највећој мудри — тако здрави били — не одреците се свете вјере; јер нема љепше вјере од наше св. вјере православне, нити има дичнијега имена од српскога.

Не окрећите се на оне лакоумне, који би све продали за паре; они су безумни, па не знају шта раде!

Свјетујте један другог а помажите у свакоме раду.

Ако је ко између ваше браће ослабио у вјери, не примајте га у своју средину, док се не покаје од своје заблуде; презрите га, док се год не обрати; а Богу се молите, да га Он својим свемогућством упуту, да истину твори.

Света црква наша вјерује што су Христос и апостоли учинили и проповједали; вјерује у све оно, што су нам свети оци оставили, а установили на светим саборима васељенским и помјесним; вјерује старозавјетне пророке књиге; једном ријечи вјерује св. Писмо Старог и Новог Завјета.

Све друге нехришћанске вјере наша црква одбацује од себе као новотарије и измишљене; јер само православна црква вјерује у пастироначалника Христа и само Њега признаје и исповједа за главу црквену.

За то и јест наша црква: једна, света, вселенска и апостолека; или једном ријечи црква св. православна.

Нека се диже ко год хоће, нека устаје ко год жели, вјера православна свакога ће побједити, јер је истинита, а истина на вјекове царује.

Наши светитељи, мученици, преподобни и праведни, већином су мученичком смрћу окончали живот свој; али су светим дјелима овјенчали рад свој, а нијесу ни у највећим мукама охладњели према својој вјери.

Када нас светитељи толиким светим и дичним примјерима поучавају, да поштујемо своју вјеру, треба још више да се заузмемо, те да својој дјечи засладимо ријечи слова Божијег; треба своју дјецу да шаљемо у школе, ће ће се поред свјетскијех наука упражњавати и учити у истинама свете вјере православне.

То треба да нам је највећа светиња. Свети апостол Павле вели:

„Не в'ксте ли, ако храм Божји есте, и дух Божји живите у вас. Јакоже кто Божји храм растити, растити сега Бог: Храм ко Божји сватк есте, иже есте вы.“ I. Кор. гл. 3. 16—17.

Наши светитељи моле се Господу Богу за нас синове православне; али и ми треба да покажемо у свакоме дјелу и раду, да нам је светиња наше вјере мила, и да смо готови за вјеру и живот жртвовати.

Као што су светитељи били милостиви према потребној браћи, треба и ми да се отимамо, ко ће више помоћи ближњему своме, јер код Бога се прима више милостиња него ли жртва.

Не жалостимо се, ако нас прогоне, јер ми нијесмо од мира овога временога, него смо од онога мира вјечнога.

Ко не слуша еванђелске науке, проклетство ће бити на њему и дому његову. На златним листовима еванђелским стоје ове духовите и значајне ријечи, које треба сваки православни да упамти, јер нам оне живота ваљају.

„Благо вама сиромасима духом, јер је ваше царство Божије; благо вама који сада плачете, јер ћете се и насмијати; благо вама гладнима, јер ћете се наситити; благо вама који сте милостиви, јер ћете бити помиловани; благо вама чиста срца и који мир љубите, јер ћете се синови Божији назвати; благо вама биће, кад омрзну на вас људи и кад вас безчасте и разгласе име ваше као зло и непоштено, због сина човјечијег . . . Радујте се браћо у тај дан и поиграјте, велика ће бити награда ваша на небесима!“

Чистим срцем принесимо молења и благодарена св. оцу Николи, помоћнику нашем на суву и мору, а са светом црквом запојимо му:

„Покори враге наше свуда,
Помоћник свагда нама буди.
Па ћемо те хвалити
Име твоје славити —

Ко в'ккы!

На Савин-дан.

(Говорена на светосавској бесједи).

Драга браћо и сестре!

Радост ме необична обузима, што са овог узвишеног мјеста могу вас поздравити; а радост

та још већма ме весели — као Србина и сина кршне Херцеговине, свуда ће год Србин живи; свуда ће се српски говори прослављају се значајне светосавске бесједе, које су за нас Србе од особите важности и од неоцјењене користи и с моралне и с материјалне стране . . .

На овим славама, духом се сјећа брат брата; духом желе и раде оно, што је узвишено и свето свакоме човјеку, а наособ српскоме народу.

Ове српске славне пружају нашем српском народу врло много светијех и узвишенијех примјера, те Србин прослављајући дан свога највећег просвјетитеља и учитеља светог Саве Неманића, срце му се радује, а дух му се расвјетљава, те не жали на олтар просвјете и од залогја своје муком стечене зараде; срце му жели, да и малени дар принесе на општу корист, — те тако у нашем народу — сваким даном рађају се нови и нови добротвори, а тијем доказују, да и српски народ — као и остали просвјетни народи, не жали труда ни муке, ће треба помоћи за опште добро.

Ми Срби имамо свијетлијех карактера, а то је наша дика и наш понос.

Када су Хришћанска српска господа питала: „Куд се ћеде Немањино благо?!“ Свети Саво смирено им је рекао:

„О, Бога вам господо рипћанска,
Не говор'те о мом родитељу —
Не говор'те, не гријеш'те душе.
Није бабо потрошио благо,
На нацаре, ни на буздоване,
Ни добријем коњ'ма на ратове,
Већ је бабо потрошио благо,
На три славна српска манастира!“

А, тијем је свети Саво доказао, да његови родитељи нијесу у лудо трошили, већ су потрошили благо за опште добро и за срећу народну; потрошили су на народну просвјету.

Њихове непорухене и свете задужбине, свједок су њихови родољубивијех и узвишенијех дјела.

Њихове задужбине, видљиви су знаци доказ истинити, да су они ширили и подизали просвјету у српскоме народу, да би им народ напредовао у свакоме погледу.

Они су знали да сваки народ без просвјете пропада, па су смишљали како ће најлакше у свој народ да пресаде своју свету жељу и намјеру; те мислећи, да су за то најбољи бедеми

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

свети манастири — њихове дичне задужбине, с тога су их подизали на сваки крај простране своје домовине; те је од тијех њиховијех многијех и многијех светиња, остало само неколико у Српству, које се свијетле као сунчани зраци небеснога сунца на српскоме обзору, који нијемо говоре:

„Српска браћо! Видите ли како се просвјетне рушевине и сада свијетле свијету на видику, па и ако нас је зуб времена уништио, а неке обронуо, опет нијесмо пали; јер нас идеја светијех Неманића одржа, да причамо покољенима славу и величину наших праједова; да причамо како су нам праједови вруће жељели и радили о свеопштој просвјети!“

Народима треба просвјета!

Ко не жели и нема просвјете, духовно је мртав. То је знао и српски просвјетитељ Сава, који је мудрим и узвишеним духом сјединио свето православље са српском народношћу, те Србин наком толиких петстољетнијех мука не пропаде.

Стари српски манастири били су расадници српске просвјете — знања и науке. Ту су се скупљала српска дјеца; ту су биле прве српске школе, — а учитељи српско свештенство, обојега реда, васпитавали су омладину, будући у њима дух народни, а оплемењавали су им срца узоритијем истинама јединоспасавајуће св. вјере православне.

Још у оно старо доба светијех Неманића и кашње, док српски народ није пао под петвјековно ропство, народ је наш цвjetaо у просвјети.

Српски народ, имао је своје школе, своје књиге, своје српске штампарије и много нешта, што је потребно за културне народе . . .

Српски народ у кога је природен дар — духовитост, могао је створити оне ремек и узорите српске пјесме!

Свако српско срце задахнуто је појезијом; јер у крви му је пјесма.

Од рођења мати му тепа пјесмом; од рођења мати му говори пјесмом; од рођења мати га задаја пјесмом . . .

- „Та, да није пјесме ове Србинове —
- Како би се веселила, утјешила;
- Браћа драга?
- Неком с' срце миљем пуни,
- Неког опет чемер стеже.
- И, да није пјесме миле

— Српске виле;
 Како би се исказали:
 Осјећаји, уздисаји,
 У пјесми је сласт и миље,
 Изобиље . . .

Ако плачеш, пјесма блажи,
 Ко је вес'о, пјесму тражи.
 Шта би мајка над кољевком
 Свога сина, — драга, мила —
 Да не пјева пјесме српске,
 Што је учи српска вила?
 Занесе је пјесма њена!
 Срце јој се спушта, диже, —
 А притисне сина ближе,
 Па га љуби, па му тепа:
 Моја кућо лијепа!
 Слушај пјесме Србинове —
 Соколове . . .

Па их љуби, па их памти —
 Е, тако ти жива мати!
 Љуби народ — Српство своје
 Нека чује пјесме твоје“ . . .

Српски је народ појетичан, па нека није чудо, што се сав страни просвјетљени свијет диве српским пјесмама и у звијезде их окива!

Када би бацили поглед на дуго и широко по пространоме свијету, освједочили би се, да сваки народ, који је рад да осигура свој опстанак; који је рад да га незнање не сурва у пропаст, одакле се више не може подићи, — освједочили би се, велим, да много улаже, е, да би остао чврст и узорит, а то се ничим не постиже, нити се може толико помоћи, — ако се не заузима за разне просвјетне цијељи.

С тога ћемо виђети да сваки просвјетљени народ сваким даном заузима се и труди, да би извојевао просвјетом опште добро, како себи, тако и својим једноплеменицима!

Свуда у свијету подижу се разне просвјетне задруге, удружења, хумана друштва; избијају на сриједу огромне вјештине; унапређују се занати и све избија на површину, што је спасоносно и корисно за општи људски род.

Сваким даном школе се множе; сваким даном све више је ученијех људи; а то је знак, да просвјета, наука и знање — као море с таласима — запљускује сваки крај земни, ће год људи духом живе.

И, код толико великијех проналазака у данашњем вијеку, докле је наука могла докучити,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

како за трен да не застане човјек и да не ускликне:

„Диван си Господе и чудна су дјела Твоја, јер Ти си народе науком обдарио!“

У хуманост спадају и цјевачка друштва, па се и ми браћо Невесињци можемо дичити, што смо основали просвјетно *„Српско-прав. црквено-цјевачко друштво „Заставу“*, које је добило највишу потврду . . .

Радовати се можемо, што смо створили у нашем мјесту просвјетно друштво; али на жалост мора нас и срце забољети, јер смо ослабили према томе нашем друштву.

Раздор и неслога није није добрим плодом уродила, па не мислим, да ће уродити и међу нама, ако се не поправимо, ако братски један другоме не помогнемо; јер у општој ствари, ми не смијемо гледати на личне интересе.

Свима нама треба, да је света дужност један другог потпомагати; један другоме при-тјепати у помоћ; један с другијем слагати се, па ће нам онда наше друштво и свака наша ствар напредовати.

Ми ћемо с тијем доказати, да нам опште добро на срцу лежи.

Шта смо стали и ушућели се браћо?

— Окренимо се, па ћемо вијети да у свакоме скоро мјесту Босне и Херцеговине има српска вјероисповједна школа, потврђена од највишијех власти; а ми — има неколике године још смо добили одобрење од милостиве земаљске владе, да можемо купити прилоге по нашем котару, да би и ми подигли своју српску школу, да нас не гризе и не једе стид од друге наше браће из Босне и Херцеговине!

У здрављу Његова Величанства, када нам је слободно подизати српске школе, треба већ једном да се сви заузмемо, да и ми Невесињци имамо своју српску школу, — та, нијесмо ни ми толико згријешили мимо нашу осталу браћу, па да немамо своје највеће светиње српске школе поред православне цркве; а то су двије светиње, без којих Србину нема опстанка.

Захваљујући вам на многобројном посјету, позивам вас, да ускликнемо: *„Живио Његово Величанство цар и краљ Фрањо Јосип I!“*

Живио наш српски народ!

Невесиње.

И м а Б о г а .

Знатан дио наше омладине која изучава веће школе, има обичаја, да прву ријеч, коју у народу пусти, каже: *„нема Бога.“* Многи од њих, и ако у души својој и вјерују, да има неко више биће, које свијетом овим управља, ипак, из колегијалности на спрам другова својих, или, да би се пред свијетом показали да су заиста велики научењаци, они јавно говоре: *„Бог нема, а овај свијет природа је створила.“* Колико такви људи гријеше и пред Богом и пред људима, они не увиђају; али, саме пошљедице то свакоме јасно казују.

Имућнија класа људи долази најприје и највише у додир са оваквим надрицњигама; они се од њих у том погледу окуже, држећи, да су ријечи њине истините, нарочито и с тога, што су школовани, па онда ту деморализацију пошље и међу прост и невин свијет уносе и на тај начин безвјерије шире, а своје зле и погубне намјере остварују; а како их доцније, казна бо-жија постигне, — они се тек онда сјећају Бога

и његове вјечите правде, и тек тада веле: *„има Бога“*, и њему се за помоћ обраћају. У потврду, доведе реченога, да наведемо овај истинити примјер који се је прије неколико дана десио у овој околини.

У Селу З живљаше доста имућан трговац по имену А¹⁾ Он је имао обичаја, да се врло често и радо састаје са познатим лицама, која говоре: *„Нема Бога; вјера се је преживила, а заклетва ништа не вриједи.“* Ко се с киме дружи, онаков је и он, вели наша народна изрека. Па и Алекса, држећи да је све то истина, што је чуо од ових безбожника, хтједе јуче пред првостепеним судом помоћи двојици лопова из истог села, који бијеху поново украли пар волова једноме пуком сиромашку. Цијело село говораше: Марко и Живко волове су украли и нико други. Само их Алекса брањаше, да су они невини. Сви су свједоци пред судом на

¹⁾ Гријех се може увијек јавно изнијети; али име грјешника не.

своје исказе заклеше, па и Алекса рече: „*како се право заклео, шако ми Бог помогао*“. И ако довољно доказа не бијаше, поротни суд ипак рече: „*криви су*“, и осуди ове крадљивице на седам година робије.

Сјутри дан, послѣ овога, Алекса са своја два сина оде на Тимок да лови рибу а динамитом. Запали један фишек и баца га у воду. Фишек се угаси. Алекса љутито брзо запали други, и докле, да га у воду баца, он експлодира у његовој руци и цијелу му шаку разпрека, да се кости само на кожи дрмаху. Она дакле рука, која се јуче бијеше у суду на св. јеванђељу наслонила,

бијеше сва у крви обливена; а три прста, који св. крст додириваху, одоше у ваздух! Правда се божија задовољи. Синови, оца одмах у болницу пренијеше, а рибари му и оно мало viseће кожице одејекосе. Болесник у самртним мукама тешко кука и јауче, и све једнако нариче: „*има Бога, има. Јуче се криво заклех, и зашто ме Бог казни*“. „*Чујше ме људи, па се бар ви од сада немојте ни за право, а камо ли за криво клећи као ја, што урадих*“. Његови сељани дознавши за ово, рекоше: „*има Бога, и он никоме дужан не остаје. А Алекса, што је тражио, то је и нашао*“.

Мих. С. Пантелић
свешт. зајечарски.

Биљешке из црквене праксе.

С руског прибиљежио и с додацима написао Вид Парезанин, пресвитер.

Треба ли жени неправославној, која је за православним мужем, читати молитву из

Требник: „женѣ родилницѣ?“

Ако жена исповиједа ма коју од хришћанскијех вјера, н. пр. римокатоличку, протестанску — лутеранску, и др., то православни свештеник, по њезиној жељи и жељи њезина мужа, *може јој очистити из Требника молитву: „женѣ родилницѣ,“* исто као и православнијем женама, јер се у нас на свакој св. литурђији помињу сви хришћани и црква се за све њих без разлике Богу моли, који вјерују у Исуса Христа и који су крштени, ма које вјероисповијести били¹⁾.

Само се напомиње, да се у томе случају морају сагласити дотични муж и жена, те обоје изјавити заједничку жељу: да то желе.

У противном случају, ће то жена, по свом вјерском убјеђењу, не би пожељела, ту свештеник може да и не чита дотичну молитву, без уштрба дјела; само чита молитву „знаменовања“ ђетета и т. д., по обичају.

Шта ће радити родитељи новорођеног ђетета, које је опасно болестно а још није крштено, ће је свештеник далеко?

У књизи „О дужност. презвит. на стр. 84. упућује се свештеник, да научи своје парохијане, како ће у таквијем случајима поступати. На име да их научи:

1) да своје новорођенче сами крете трикратнијем погружењем у чисту воду с точнијем произношењем ријечи: *крещаетса ракъ Божиа или раба Божиа* (спомену име које хоће¹⁾) *во имя Отца — аминь, и Сына — аминь, и святаго Духа — аминь;*

2) да погружење ђетета у воду могу замијенити и прикратнијем *полијевањем*, онда, кад је већа опасност за ђетињи живот;

3) да такову воду, пошто сврше крштење, излију у ријеку, бунар, чатрњу и т. д., или на друго које мјесто, које је чисто и ће се не ће газити;

4) да је дијете, које је на тај начин крштено, те да га, ако тада умре, слободно сачуване на гробљу с осталијем умрлијем (дакле у „сјен црквени“).

Ако дијете пак остане живо, онда родитељи позову свештеника, те он доврши крштење и миропомазање, почињући од молитве што долази иза погружења, на име од ријечи: „*во еже облици его*“, и остало.

При појању: „*Слицы во Христа*“ обилази око стола, налоње, ће се налази крст и посуда са св. миром, па ма да ту и нема купјели, која у томе случају ни нужна није.

Каква имена не шреда да свештеник надијева?

Света православна црква још од најстаријих времена сачувала је обичај, да не дава крштенима имена: *Исуса* и Његове пречисте *Матере, Дјеве Марије*, и то из највећег поштовања ти-

¹⁾ Правосл. Исповјед. II. Могиле, одговор на питање 92.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

јех великијех и вазда слављенијех имена, по учењу св. Писма¹⁾, и разматрању Цркве²⁾. Тако не треба надијевати ни имена, која нијесу својствена правосл. Хришћанима, односно Србима, те која је тешко изговарати при поменима. Исто тако ни имена неправославна: римокатоличка, протестантска и др. На пошљетку не ваља надијевати ни имена једнака у једној породици, т. ј. да два или више чланова једне куће носе једно име, као ни имена умрлијех у истој породици³⁾.

Је ли дозвољено свештенику да открива гријехе исповједника?

Исповијед је тајна, која се строго држи између свештеника и лица, која му се исповиједају, која казују своје гријехе. По томе забрањује се свештеницима под пријетљом најстрожије казне да откривају гријехе своје духовне ђеце ниђе и ни којим поводом, дакле ни пред судом⁴⁾.

Али, кад неко каже на исповиједи пред свештеником, да има зле намишљаје против части и живота владоца земље, или намјеру, да изведе буњу, немир и покрет народа против владоца, односно против државнијех власти и постојећих прописа закона сигурности — ако дотични не прими свјета од духовника те се не покаје и не одустане од зле мисли: онда је свештеник неодложно дужан дотичног име, презиме, занимање и мјесто пребивање доставити надлежној власти. А кад преступник већ буде у рукама страже, тада свештеник потпуно искаже пред власти његове зле замишљаје⁵⁾. Даље кад нека каже на исповијести свештенику, да је починио неки гријех, који је произвео јаван саблазан у народу, који може имати рђавијех пошљедица за народ и цркву.

У такијем случајевима свештеник не ће нарушити светињу тајне исповиједи ако откаже гријехе исповједника, т. ј. оног који се исповиједа; јер у првом случају открива зле мисли против владоца — Божјег помазаника, а у

другом против народа и благостања Божје цркве²⁾. — Остале гријехе забрањује му се, под пријетљом казне, откривати.

Кад треба раздавати причешће на св. литургији: или по возгласу: „Ћо страхом Божјимъ . . .“, или иза ошпуста литургије?

Пошто су се причестили св. тајн. свештеник и ђакон, или ако их више има при служби, и пошто су прочитане дотичне молитве и честице са дискоса спуштене у путир, ђакон, узевши благослов од свештеника, појављује се на отвореним царским дверима са путиром, говорећи: „Ћо страхомъ Божјимъ и съ вѣроу и любовиоу пристѣпите“, а пјевачи поју: „Благословенъ градън ко има Господнѣк.“ А то има ово тајно значење:

Свлачење завјесе, отварање царскијех двери и појављење дарова, означава појављење самог Исуса Христа пошље његова славног васкрсенија из мртвих³⁾. *И само у то вријеме приступијају, пошто им је свештеник докле су држали преклопену главу очистио дошпину молитву, они који су се за причест припремили те се, један по један, прићешћују.*

А другог времена за причешћивање вјернијех (изузимајући болестне и старце ниђе није показано⁴⁾).

По томе, *причешћивати треба одмах иза возгласа: „Ћо страхомъ Божјимъ . . .“, а не пошље свршетка литургије*, као што неки практикују, те једне причешћују, докле други цјеливају иконе, ишту нафору-антидор и т. д., и тако бива неред у цркви.

На другијем пак мјестима, ће се раздава св. причест по возгласу: „Ћо страхомъ Божјимъ . . .“, чим се који од причестника причести, излази одмах на поље, докле сам свештеник остане да продужи и доврши литургију; јер поред овијех, наравно, између и остали, који се нијесу тада причестили. Ту је опет већи неред, него онамо, ће се причешћује по свршетку литургије.

Такав примјер гледао сам не једном у манастир. Добрић. цркви, ће и сам свештеник, који не служи, тада излази, и дава углед богомољцима!

¹⁾ Филип. II, 10.

²⁾ Деб. попеч. прав. Цр. о спас. мира књ. 1., стр. 133., испод пјесне: „Честнѣишю хервкнмъ“ и т. д.

³⁾ Црк. вѣстн. 1887. № 11.

⁴⁾ Св. Закон, Т. XV. гл. 2. стр. 597—600: Дух. Регл. приб. о прав. прич. црква. §. 11.

⁵⁾ Картаг. саб. пр. 147.; Дух. Регл. о пр. прич. приход и чин монашес. §. 9. 19.; Књ. о доп. презв. прих. стр. 109.; св. Зак. Т. VII. ч. 2. стр. 245. издање. 1856.

²⁾ Дух. Регл. §. 11. 12.

³⁾ Простр. Катихизис о причет.

⁴⁾ Руковод. для свл. пр. тач. 1. 1869. г.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Мислим, на име, да такијем не би згорега било научити ово кратко правилце: св. причест раздава се одмах иза возгласа: „*Со страхомъ Божиимъ . . .*“, али причестници не излазе на поље, докле се не рече отпуст литурђије, него се опет враћају на своја мјеста, без хуке и вике и стоје побожно до краја.

Како ће свештеник причестити некога, ко због каква узрока не може узети вино?

Оне, који због нечега, или што им шкоди, или што су се зарекли, или ма због којег узрока не могу пити вино, свештеник је дужан причестити освећеном честицом св. хљеба пошто је најприје натопа капљу крви Господње. Мјесто вина може улити чисте воде. И тако, мјесто с вином, треба дати с водом св дарове из ложице. А може дати и саме без воде¹⁾.

Можели свештеник причестити болестника и по други или трећи пут, ако овај први пут оздрави и опет се разболи?

Ако који болестник, причестив се на болестничкој постељи божаственијем тајнама, поживи иза тога још неколико дана, и опет, панувши поново у болест и смртну опасност, т. ј. у сумњу и бојазан да ће умријети, зажели и по други или трећи пут узети св. тајну причешћа: *свештеник нипошто не смије се тог одрицати, него га мора и опет причестити, и ако се тако и више пута случи, дужан је учинити по жељи дотичног болестника. А оне, који су у већој опасности, ће се дакле не смије ни мало с причешћем ошезати, може причестити и иза јела²⁾.*

Може ли се причестити св. тајнама свештеник или ђакон за вријеме епитимије, т. ј. кад му је забрањено свјештенодјејствовати, и како: сам себе, или као свјетовњака, из руке другог свештеника?

На ово питање одговорио је један искусан и научен архипастир овако: „Био свештеник или ђакон, пошто је под забраном-епитимијом, то свештенодјејствовати не може. Но почем није лишен свештеног чина, то са дозволом надлежног духовног старјешине, епископа, односно консис-

торије, *може се причестити* и један и други (свештеник и ђакон) у олтару код часне трапезе, и то осуђени свештеник с десне а осуђени ђакон с лијеве стране св. трапезе¹⁾ . . .

Како ваља отојати свештеника ако умре за вријеме докле је под епитимијом, т. ј. или по чину свештеничког или свјетовњачког ошијела-погреба?

Прије свега ваља одговорити на ово питање: је ли лишено свештено лице и благодати свештенства кад је стављено под епитимију, т. ј. да ли епитимија-забрана свештенодјејства-уништава у том лицу, благодат свештенства? Вршење богослужбе односно свију свештенорадња како у цркви тако и ван цркве, у парохији, свештеном лицу, које је од надлежне духовне власти став под епитимију, заиста је забрањено. Ну пошто истече рѣк казне-забране, или ако духовни врх. старјешина прије прекрати рѣк, таково лице, које се налазило под забраном, прима опет сву власт, права и обавезе свештенства, и то без икаква „*посљедованија*“, т. ј. претпостављен не сврзује већ над њима никаква чина кад га разрјешава од казне; једино што му уручи акт разрјешења, односно помиловања.

По томе видимо, да је благодат свештенства остала недирнута код дотичног лица. Како за вријеме епитимије, тако и по свршетку исте, благодат светога Духа није изгубила нимало од своје моћи, кад је већ једном низведена²⁾ —

Из истога разлога истинито је учење правосл. цркве, која учи да светост, сила и моћ тајне само ако се правилно врши-не зависи од лица, као што неки мисле, у дјеловању. На име, тајне и свештена дјела, која сврши свештено лице док је под епитимијом или другом каквом морал. мѠном, имају потпуну мѠћ, исто као да су свршена изван епитимије³⁾.

И, тако, кад се не уништава и не губи благодат свештенства од оног лица, које издржава епитимију ушљед неког преступка, онда не може бити никакве сметње да се над свештеником, ако умре за вријеме епитимије, сврши *ошијело по чину „погребениѧ свѧщеническаго“* и да се *обуре у свештеничко „одјејаније“* и учини све

1) Мин. стар. Вједомости No. 16.
2) Требник митроп. Петра Могиле, стр. 327,

1) Душено. Чтение, август 1873.; Пол. кр. д. 3. стр. 451.
2) См. значен. епит. вч правосл. догмат. Богосл. Арт. Макаар. т. ј. изд. 1857. стр. 337.—348.
3) Тамо, т. 2. стр. 392.

што се чини при сахрањивању слободног свештеника, који није лишен свештеног чина³⁾. —

Али ако је лишен свештеничког сана, онда се отојава као свјетовњак⁴⁾.

Правила за свештенике у погледу свршавања шајне крштења.

1) Крштења имају се вршити у цркви, изузимајући једини случај, кад је младенац (онај који се има крстити) опасно болестан. Но крштење у цркви могу спријечити још и ови узроци: сувише хладно вријеме, удаљеност цркве и друго, кад се такође крстити може и у кући.

2) Свештеник је дужан крстити, но кад нема у близини свештеника, а новорођенче је опасно слабо, те се бојати да не умре без крштења, може да крсти сваки свјетовњак — православни Хришћанин из оба пола — мушког и женског. Само треба крстити погружењем тијела у воду (у већој опасности може и полијевањем), изговарајући при томе ријечи: „Крштајетса раба Божја или раба Божја (име) во имя Отца — аминь, и Сына — аминь, и святаго Духа — аминь“. Ако младенац, којег је крстио свјетовњак, остане жив, онда је свештеник дужан да доврши крштење над њим, молитвом и обредом, као што је у требнику изложено, и сврши миропомазање.

3) Младенце, за које се не зна да ли су крштени, не треба само тада крстити, кад се нађе код њих свједочанство, с потписом свештеника који га је крстио и датум кад је крстио; но ако и има свједочанство крштења, али без имена, или по све нема истог, тада треба крстити. У осталом, ако ма што даје повода мислити, да ли је младенац крштен, тада, по упуству митрополита *Петра Могиле*, ваља да свештеник дода к форми крштења још и ријечи: — „**ЩЕ НЕ КРЕЩЕНЬ (ЩЕНА) ЕСТЬ**“. —

³⁾ Руковод. для сел. прест. 1860. т. 1. стр. 548—550.

⁴⁾ Вал. епарт. Вједом. 1878. No 15.

4) Мртве, истурене, младенце не треба ни пошто крстити.

5) При св. крштењима морају бити кумови — воспријемници једино православни Хришћани, и то они, који већ знају на памет исцитати *символ правосл. вјере* и познају правила хришћанског живота. По томе не могу бити кумови: Римокатолици, Лутерани-Протестанти, Калвини, Мухамедовци и други неправосл., као ни дјеца православна, која нијесу довршила доб — узраст, који је црква одредила¹⁾ за пунољетне, те још нијесу добро утврђена у заповијестима православне вјере, и, напошљетку, ни малоумни не могу бити припуштени за кумове.

6) Свако крштење мора се свршити с испуњењем свију обреда, свију услова, које су правилима определијелили и у требнику написали св. оци. Не смије се ништа изоставити, или по својој вољи измијенити, као обилажење у круг три пута око стола, измивање — одонсно погружење, постризање власи и т. д.

7) Хришћане — иновјерце: Католике, протестанте, Калвине и друге, који пријеђу у православну вјеру, ако су крштени, а не миропомазани, не треба на ново крштавати, него *само помазати св. миром*²⁾.

8) Дужност је свештеника, да се брине, да вазда уза њ буде довољно св. мира за помазање при крштењима.

При томе добро би било да сеоски свештеници поучавају парохјане, како би сваки, у случају нужде, могао свршити крштење над новорођ. болестнијем младенцима³⁾.

¹⁾ Правила св. отаца одређују за воспријемнике-кумове као и за оне који ступају у брак, за мушке 15 а за женске 13 година (Полн. Собран. зак. тач. XII. No 10250.; Пол. кр. дуз. зак. стр. 400.)

²⁾ Нека и ово што је речено овђе под седмом тачком буде у прилог одговора преч. јереја Светозара Грубару „оцу Луки“ у погледу његова питања које је ријешено у VIII. свесци „Б.Х. Источника“ од год. 1895. на страни 302.

³⁾ Влад. епар. Вједом. 1871. No 1. види Пол. кр. дух. зак. стр. 392.—3.

Како ћемо да повратимо у народу стару побожност.

То је питање веома важно за свакога, који искрено жели, да нам народ у ове дане сумње и материјализма остане на чврстоте и правоте путу, на путу божанске истине — јеванђеља. Тешко занета народу, који сиђе с тога златнога пута. Шта је бивало с људима, који су у својој

тобоже мудровању порицали свако вјеровање у биће вјечне правде, која влада свијетом? Кад погледамо на такве „мудраце“, морамо се грозити а у једно их сажаљевати. Сјетимо се само француског филозофа из доба револуције Волтера. Замислите човјека, који се с прва клања уре-

бењу овога свијета и велича Творца, који је све тако дивно уредио. Препуни су тих похвала сви његови ранији списи; тада је био заиста срећан, као што и сам признаје. Но мало по мало — ваљада судбином — филозофова уста мјесто похвале Творцу на уређењу, почеше сипати грдне псовке и ријечи, које не приличе ни највећем лопову. Поста од највећег срећника најнамрштенији очајник . . . Он, који говораше, да човјека не очекује никаква награда и казна, поче се већ на земљи мучити у пакленим мукама. Кајаше се истина гдјекад, али бјеше касно. Умрије у највећем очајању. Веле, да је звао на смртном часу да га свештеник утјеши, али му обијесни другови не учинише по вољи. Јадни Волтеров живот ражалио је великог Русо-а, па је боно узвикнуо; „Ох, како је невјерник за осуђење! У животу се ничему не нада; црни облак смутње лебди му над главом . . .!“ Заиста је то права истина, која је јасна свакоме мисаоном, човјеку. Па колико би још могли сличних примјера навести!

Па не бива друкчије ни с читавим народима. Француска је револуција укинула хришћанску вјеру. Па какав је био плод тога? Јадан и кукаван. Настадоше грозна пролијевања крви. Човјек поста крволочни тигар. Храмови се Божји рушише, највећи неморал наста; јутром бјеху улице прекривене невиним жртвама. Па и „богиња ума“ не могаше да замијени просту, но велику Христову ријеч. Ни најбољи не бјеше без страха за живот. Најзад то сваком досади. Увидјеше, да без вјере нема праве слободе; са свију страна завапише и вјера се Христова опет поврати. Највећи свећеник новог божанства Робеспјер бјеше највећи грјешник.

Дванаест је стољећа од кад је српски народ примио св. православну вјеру. За све то вријеме она је била Србину права ријеч Христова. Она га је оживљавала, она га је хранила небеском храном, па је једино тако могао да остане жив. Кад му се је навукла каква бора на чела, он је побожно устао, прекретио се, отишао у цркву, напојио се својим дивним цјевањем, све је разумио . . . све га је одушевило и он се је вратио мирне савјести. За то, што га је одушељавала, увијек га храбрила и помагала му, он је постао захвалан томе једином својем пријатељу, па је назвао ту вјеру — *српском вјером*. Дивно признање!

Но изгледа као да је почело данас да нестаје те пријатељске љубави. Говори се, да сваки народ у својем препорођају пролази кроз многа искушења, па и народна вјера мора доста да претрпи; то се заиста и опажа. Народ на ниском ступњу просвјете веома је побожан; у полуобразованих народа видимо неку струју, која би и вјеру хтјела да води током, противним јој. Наравно ту не мисли се, да је вјера непромјенљива (говоримо о хришћанској). „*Созиждѣ церковь мою и врата адова не долѣютъ ей* (Мат. 16. 18.) — рекао је Христос; а Бог је истина „Ближи је онај истини, који није почео истраживати него ли филозоф, који није истраживање довршио“ — вели њемачки пјесник.

Истинито просвијећени народи су заиста и истинито вјерски. Узмимо Нијемце за примјер. Пруски војник не заостаје у побожности ништа иза руског и шпањолског. Обазрите се на слободну Америку. Недјеља је тамо прави дан одмора.

Па ко у нас шири безвјерије? — Видићемо одмах, да је то онај дио народа, који је нешто научио од просвјете. Ко је само видио Пелагићев „Учитељ“, тај је и самог Пелагића надмашио доказима, да нема Бога. Шта је такоме Сократ, Аристотело и хиљаде других? Шта је њему савјест? Шта ли дивни поредак у свијету? Та то је њему ништа; његов ум је тако велики, па би се понизио, кад би се и на то још обазирао.

Ми хоћемо да покушамо одговорити на питање, које стоји пред нашим рецима. Наше су силе слабе, да подробно одговоримо на то, али се надамо, да ћемо тиме изазвати друге паметније, да га расправе, јер се зло најлакше у клици убија. Једино ћемо тако очувати два наша највећа блага: православље па с њиме и Српство, јер је то двоје у нас православних Срба и сад спојено, па пропаде ли једно, и друго ће.

1. Треба нам интелигенција задахнута духом православне вјере. Изгледа, да у нас и нема онога дијела, који други народи зову *интелигенцијом*. Помислимо само ко потпомаже у нас, књижевност. Осим: ђака, учитеља и свећеника веома их је мало, који ће потпомоћи књигу. Од тих „мало“ многи је не ће прочитати. Но преварих се. Потпомаже се у нас једна врста књижности па још како. То су романи, новеле и остали смет, који је вјетар донио из туђе куће. Младићи воле такве књиге, а дјевојке још више.

Воли ти „образована“ дјевојка прочитати: Малу Мару, Нану, Срећног рибара и друге нагрђе и најнеморалније, него омести оно паучине, што ће се прилијепити на косу сватовима, чим на праг ступе. Младићи опет воле: Краљ-лира, Двије ноћи у Венецији и т. д. него: збирку пјесама, што их је Вук скупио или Доситијеве басне. Истина још се читају Видаковићеви романи, но хиљаду пута више оне погрде. Заиста тога не би било, да имамо праве интелигенције. Кад нијесам онаки, какав би требало да будем, онда нијесам оно, за што ме држе.

Интелигенција мора имати све врлине, јер није лако водити цио народ. Ако је вођ кукавица и незналица, бома и војници су таки. Гласовити историчари веле, да је интелигенција упропастила римски народ; она је достигла највећи ступањ покварености и невјерства. Купати се мушки и женски голи по ријекама а на јавним мјестима, мислим, да то није мало и да не води добру. Сјетимо се, како римске даме не хтједоше рађати дјеце. Августо награђиваше родитеље, који имађаху по више дјеце. Све је било узлуд. Правих је Римљана све то више нестајало, а што их је још и било, били су размажени, па им се није милио војнички живот. У вријеме, кад је од свуда пријетила навала нових народа да разори зидине древног Рима, баш тада Римљани наимаху странце, да се за њих боре. Војници се не бораху, да спасу римску државу, него само, да добију што више новаца. Преторијанци почеше дизати буне, цареви се преко ноћ уздизаху на престо и ко је више обрекао војницима, уз тога су и били, па ма ко био. Најпослије умири ту буку један млади народ који сруши труло царство. Да су тада живјели они Римљани, што 'но протјераше Тарквинијевиће, било би са свијем друкчије.

И у нас улази некаква мода у „више кругове“, да је срамота дјецу рађати, или се баш и не ће. Човјечност захтијева, да се такој „господи“ покаже мјесто, гдје ће одлежати неколико година, јер је то одузимање живота будућим људима, а свима је познато како власти казне оне, који одузму ма само и једноме живот. То није никаква углађеност, то је право и нечувено варварство. Те не треба успоредити ни с оним Папуасима, који људе једу, па ни са животињама. Треба сви, да против таког варварства по прагу двадесетог вијека устанемо!

Па како ћемо да створимо праву интелигенцију? Ми мислимо, да о томе највише треба да учитељи и свећеници раде.

Учитељи управо могу у томе највише да учине. Њима долазе дјеца, која још не знају ни за какве болести човјечијег друштва. Ако и нијесу добили најљепше почетке васпитања код куће, „младо се дрво лако савија“, па какву учитељ клицу усади, таки ће бити и плод. Многи мисле, да је лако бити учитељ. „Мала су дјеца, па које те не слуша, ти га изгрди и оно ће стрепити, а ако те опет не послуша, доста је трскољаца, па нека му поскачу маснице, па ће бити доста!“ — То је највећа мудрија. Псовке и трсковци никад не ућераше памет у главу. Пословица вели: „Мудра ријеч и гвоздена врата отвара“. И заиста је то истина. Нема тога ученика, који не би послушао благе савјете свога учитеља. И у најгорем ће се дјетету пробудити човјечи понос, кад се с њиме човјечно поступа. Сви људи потичу од једног праоца; у све је прешла она иста Божја искра, из које су изашле све врлине. Понижавај најбоље дијете и кињи га, не ћеш му користити. Оно ће кад било познати свој несносни положај, а у раздражености свашта бива.

Поука на дан Благовести.

(О неизреченој љубави Божјој према људима, која се јавила у васлођењу Сина Божјега).

„Днесъ спасенїа нашегѡ гл҃авизна и еже отъ вѣка таинства явленїе: Сынъ Божїи — Сынъ Дѣвы кываетъ (тропар празника).

Данас, љубазни хришћани, св. црква слави један од најзнаменитијих догађаја у историји домостроитељства нашега спасења — Благовести Пресветој Деви Марији од архангела Гаврила, да ће родити Христа Спаситеља.

Овај слави и знаменити догађај збио се овако: У шести месец после јављења анхангела Гаврила праведној Јелисавети, матери Јована Претече Господњег, тај исти архангел јавља се и Пресветој Марији у Назарету . . . Пресвета

Дева Марија забављала се, као што нам предање казује, читањем св. Писма; у њеној соби владала је дубока тишина... И где, њено се чуло у један пут потресе небесним звуцима. Она подиже очи са св. књиге и виде пред собом Божјег посланика, који њу поздрављаше овим речима: „Радуј се, благодатна! Господ је с Тобом, благословена си ти међу женама“ (Лук. 1, 28). Смирена Дева Марија поплаши се од таковог необичног поздрава, но архангел јој рече: „не бој се Марија, јер си нашла милост у Бога. И ево ти ћеш у утроби зачеши и родићеш сина, и надени му име Исус. Он ће бити велики и назваће се син највишега; и даће му Господ Бог престо Давида оца његова, и цароваће у дому Јаковљеву вавек и царству његовом не ће бити краја (30—33). Како ће то бити, запита зачуђена Дева Марија, саслушавши ове необичне речи, кад ја не знам за мужа (34) и доби одговор: Дух свети доћиће на тебе и сила највишега осениће те; за то и оно што ће се родити биће свето, и назваће се Син Божји (35). То рече архангел и отиде од ње, постаде невидим.

Знаменит је, браћо, овај догађај у историји домостројитељства нашега спасења... Он је почетак нашега спасења, њим се открива превечна тајна ваплоћења Сина Божјега. „Днесъ спасеніа нашегѡ главизна и еже отъ вѣка таинства явленіе: Сынъ Божи, Сынъ Дѣвы бывлетъ.“ Сад се у свој пуноћи својој указала и показала љубав Божја према човеку, сад су му дарована таква блага, која није кадар човек да оцени, блага небеска, која овде на земљи око не виде, ухо не чу и на срце човеку не дође. Значи, да је данашњи дан — дан радости, весеља и духовног славља. Сад срца наша треба да су препуна благодарности према Богу Спаситељу нашем, „који је зарад нас људи и зарад нашега спасења сисао с неба и примио тело од Духа светог и Марије Деве и постао човеком.“

Представимо себи стање и положај палог човека! Представимо себи слику судбине, која га чека! Истом падоше наши прародитељи, истом им отров греха захвати душе — одпоче их гањати беда и невоље. А ево њихов пад био је и нашим падом. Отров греха разлио се на сву човечју природу — и телесну и духовну — а показа одмах и своје последице... У телесној природи као последице греха — појавише се болести и смрт, у духовној — смрт духовна, скањивање у

гресима, робовање ђаволу. Обратимо се најближим потомцима Адама и Еве и шта више њима самима, па шта видимо? Видимо, да изопачише прави појам о Богу свуда присутноме, — трудећи се сакрити од Њега међу рајским дрветима; видимо, да се сви потомци њихови изопачавају... И што је даље протицало време, што се више умножавало човечанство, то се више умножавао и грех и присвајао себи људе тако, да у времену Нојеву и није било праведника на земљу осим њега и породице његове... Но ето Бог истреби народ потопом. Изгледало би, да је и грех истребљен, уништен у водама потопа; али није; семе греха заостало је, заостало је шта више у срцима праведника. И опет се грех зацари у роду људском! Опомените се Содоме и Гоморе, затртих од Бога сумпорним огњем! У овим развратним градовима не нађе се шта више ни десет праведника, ради којих би били избављени. Тако је исто било у у добу пророка Мојсеја... Обратимо се доцнијем времену, времену Давида. Сви застраните, говори овај свети муж о својим савреницима, сви се покварише, нема никог добро да твори, нема ни једнога (Пс. 52, 4). Тако је то било и у даниа пророка Илије, у којима је било само седам тисућа праведника (3. Цар. 19, 18). Сасвим је било јасно да човечанство мора пропасти, очевидно је било, да га очекује проклетство и смрт. Али Бог „који неће смрти грешника, него да му се обрати и жив буде“, одреди за човека другачије. Он га је у превечном Савету Свом одредио за спасење кроз Јединороднога Сина Свога, Господа нашег Исуса Христа.

И где, кад човечанство сазнаде сву своју грешност, кад признаде сву своју кривицу пред Богом, кад се уверило о слабости својој и неопходности Божје помоћи ради спасења, — кад се припремило да прими Спаситеља — Он се и јавља на земљи. И ово се догодило „данас“, „данас је спасења нашега почетак“, „данас Син Божји — Син Деве бива“.

Дакле, драги моји, ето какво ми сад! славимо добротворство указано и дато нам од Господа. И је ли могуће не дивити се и не бити побожан пред величином овога добротворства? Је ли могуће да се уздржимо и не благодаримо Богу — добротвору и Његовој Пречистој Матери, најближој Учасници у делу нашега спасења?

Но како ћемо им достојније благодарити, ако не својим животом по заповестима Божјим,

како и чим друкчије, ако не подражавањем савршенствима Божјим и добротинствима Пресвете Богородице? Највеће су заповести Божје — заповест о љубави према Богу и заповест о љубави према ближњима, на овим се двама заповестима оснивају и из ових истичу све друге заповести, у њима су *сав закон и пророци*. Будимо љубазни, хришћани, ревосни у испуњавању ових заповести — љубимо један другога, љубимо непријатеље наше, као сами себе, а врх свега и највише љубимо Господа нашега свом душом, свим срцем, свим мислима нашим; па по примеру Богоматере

украјемо себе смиреношћу и кротошћу, оставимо ишчупајмо из срдаца својих злобу, завист, жеђу за осветом, гордост и самољубље, те највеће и најжешће непријатеље милог нам Српства, оставимо, ишчупајмо, из срдаца својих све те и друге пороке и одпочнимо нов, Богу сличан и Богу угодан живот од данашњега дана, од којегачиње спасење и васцелога рода људског. Амин.

У Милитровици 1894.

Прерадио :

Григорије А. Николић,
свештеник.

Поука пред Плашчаницом.

Шта то чинимо, браћо? Шта видимо? Спомињемо кретна страдања и смрт Господа нашега Исуса Христа, који пострада и умре за нас, да би нас избавио од греха, који нас мучи, од проклетства, које лежи на нама, и од смрти, која убија и тело, и душу нашу; видимо у гробу Сина Божјега . . . Верујемо ли ми томе? Ако верујемо, ако имамо веру живу, срдачну; то не можемо у овим тренутцима да се не испунимо страха Божјега и љубави; — *страха* пред неумољивим правосуђем Божјим, које не пожали Сина Свога јединороднога, него Га предаде за нас крсној смрти, — љубави пред безкрајном љубављу Божјом нама грешнима, која доведе Сина Божјега до таквога умора . . . *Тако омили Богу свет да је и Сина Свога јединороднога дао, да ни један, који Га верује не погине, него да има живот вечни.*

Страх Божји, као што вам је познато, почетак је премудрости, — премудрости божанствене, која нас наставља у спасењу. За спасење, пре свега, захтева се од нас самоодрицање, — а оно није могуће без страха Божјега, јер ми смо одвише самољубиви; за спасење се захтева борба са страстима и жељама нашим, — а та борба је без страха Божјега слаба, јер ми смо одвише немоћни; за спасење захтева се борба са светом и лукавствима његовим, — а та борба је без страха Божјега безуспешна, јер ми одвише љубимо свет; за спасење захтева се, најпосле, борба са исконим непријатељем нашим — ђавалом, а можемо ли га без страха Божјега победити, кад он, као лав ричући ходи и тражи кога да прождре? Но ко има страха Божјега, тај ће

смело и поуздано прегнути да победи непријатеље своје, одбациће свога старогачовека и обућиће се у новогач. Дакле, браћо моја, са страхом и трепетом учините своје спасење; друкчије оно није могуће.

А када ви, љубазни моји, у страху Божјем почнете свлачити старогачовека — живот грешни, и облачити се у новогач — у живот свети и богоугодни, тада вам је неопходно хранити љубав к Богу и ближњима. Љубав к Богу дужна је бити код нас неповређена и безгранична, — до готовости положити за њу живот свој: *љуби Господа Бога својега свим срцем својим, и свом душом својом, и свом снагом својом, и свом мисли својом* (Лук. 10, 27). Љубав ка ближњима такођер треба да је код нас општа: ми смо обавезани да љубимо не само пријатеље, него и непријатеље своје, — да љубимо тако, као што љубимо себе, — да љубимо не штедећи ни живота свога из љубави ка ближњима: *од ове љубави нико веће нема, да ко душу своју положи за пријатеље своје*. То је ето друго сретство неопходно за спасење — љубав к Богу и ближњему! Љубав, љубав искрена, из срца и душе има сву силу да нас одушеви на све подвиге истинито хришћанске; без љубави ни корака не можемо учинити на путу спасења. Но потребно је знати, да се љубав не добији у један пут, него постепено; у почетку она бива слаба код нас, за тим мало по мало, с дана на дан расте и најпосле тако се разгора, да јој пламен обухваћа сво наше биће. Таквим начином у страху Божјем јесте почетак нашега спасења, у љубави је крај његов; а у средини — подвизи

и врлине хришћанскога савршенства нису другачије него у страху Божјем и љубави хришћанској. Дакле, браћо моја, чувајте страх Божји и љубав к Богу и ближњему; и спасење ће ваше бити сигурно.

Но шта да чине, браћо, они међу нама код којих је мало или нимало страха Божјега и љубави хришћанске? О, молите се Богу, особито сад код гроба Господњег, пламено молите се Богу, да би Сам Господ, који је пострадао и умро за нас, усадио страх свој Божанствени у срца наша, која Га поју и славе, — да би нам Сам даровао благодат да га љубимо свим срцем, свом душом, свом мисли и свом снагом, — да љубимо и ближње, као сами себе. И верујте, да ћете добити те велике дарове Божје: што год

узиштете у име Моје, — све ћете добити, рекао је сам Господ. За тим, целивавши са жарким урђем ране Господње, не заборављајте никада, да нам је неопходно ради спасења нашега живота по заповестима Божјим, а за то је опет неопходно чувати страх Божји и љубав хришћанску. А да се опомињете тога, помоћи ће вам молитва, којом се молите св. Анђелу Хранитељу: *Ангеле Божји, Хранитељу мои сватњи, животѣ мои сохрани во страстѣ Христа Бога, оумѣ мои оутверди во истиннѣмъ вѣсти, и кѣ любви горнѣки оукази душѣ мою, да тобою направљамъ ползѣхъ от Христа Бога велию милостѣ. Амин.*

У Мишровици 1895.

Прерадио:

Григорије А. Николић,
свештеник.

К р с т у.

Посвећено Преч. О. Дионисију Миковићу.

Пјевали су биљеже Ти Свети
Стару пјесму сви народи св'јета,
И та пјесма све људство посвети,
Та је пјесма кроз хиљаде љета
Још старија од грчког' *пеана*¹⁾
Ал' с *Голгоше* одјекне *хосана*²⁾! . .

*

Крст је биљег првога човјека,
Прве муке сред земаљског раја,
Па он иде од вијека до в'јека
И све краје *Крсти* људству осваја,
Старија му пјесма од *пеана*,
Ал, *Голгоша* пјева му *хосана*!

*

Крст биљежи слику љуцког рода,
Онн нам' пише све што Ева доји,

¹⁾ Пеану су Хелени пјевали у древно доба на славу Аполина, те је устријелио Пятонску аждају, па би је понављали иза сваке народне добити, а још к тому, да би их Бог саклонио од голомијех народнијех несрећа.

²⁾ Хосана је хеврејски народни поздрав, те значи Помози нам'!

Он је биљег привјесе народа,
По њему су сви на св'јету своји,
Али крвљу биљежи *хосана*
Назаранин уз наше *пеана*.

*

Христос биљег запише љубави,
И рече нам', да смо једна браћа,
И свакому тако се објави,
А грешницу ка' кћерку прихваћа,
Па *Он* Крсту запјева *пеана*,
А ми *Њему* за вазда *хосана*!

*

Сви *Хосана* од в'јека до в'јека,
А ко неће, нек' се с братом бије . . .
Крсти је биљег свакога човјека,
Крсти нам' љубав у срдашца лије,
Цјевајмо *Му* сложено сви *хосана*,
Свему људству ово је *пеана*!

2. марта 1895.

Вид Вулетић-Вукасовић.

Дубровачки зборник турскијех севдалинака

(љубавнијех пјесама од год. 1657.) Биљежи Вид Вулетих-Вукасовић.¹⁾

Дубровчани су уживали у средњем вијеку једнаке, ако и не веће, трговачке повластице и права као и Млечићи, Генуези, Каталани и Јакињани, — бива године 1437. био је склопљен трговачки уговор с цесаром Манојлом Палеологом и сином му Иваном.

Исти Базилејски сабор, прије тога, био је допустио Дубровачкој Републици, да јој је слободно трговати с невјерницима, а то особитом *булом* мудрознанца Ивана Стојковића: — „*terventi sollicitudine dilecti Ecclesiae filii Joannis Stoici de Regusio ordinis fratrum praedicatorum, magistri in theologia*“.

У тому допусту није било никакве ограничености у времену, нити у народима, бива *булла* није била дана, као што су то папе обичавали, од *beneplacitum nostrum*. Дубровчани се нијесу само задовољили с реченијем допустом, него им је допустио јоштера опћење са ино-вјерницима Папа Павле II. Инокентије VIII. Адријан VI. Клемент VII. и т. д. У очи навале османлијеке, Дубровчани су живо били у одношајима с Босном и Херцеговином, а особито са Стјепаном Твртковићем, Сандаљем Хранићем, Радославом Павловићем, те и са српскијем деспотом Ђорђем Бранковићем. Римски је двор речене велможе сматрао присташама богумилства, ал' је Павловић и Хранић био без икакве сумње, прави син *свете босанске цркве*, која се је владала по себи без ичијега уплива, те имала босанску хиерархију, т. ј. Дједа, Госта, Старца, Стојника (стројника) и т. д. Стјепан Твртковић, премда и он шљедбеник свете босанске цркве, нагињао је на *katolicizam*, а Бранковић је био православне вјере, премда Дубровчани пишу (*Serva, de viris ill ustr.*), да „Бранковић, сам Бог зна, којој је вјери припадао“. Дубровчани су водили пропаганду католицизма између реченијех владара, а то по жељи римске курије, ал ипак *без икаква успјеха* . . .

По свему наведеноме је закључити, да су Дубровчани добро познавали туђе обичаје, па и стране језике. Они су опћили понајбоље ради трговине и политичкијех одношаја с Турцима, те су познавали и турски језик, а то нам јамчи

и збирка пјесама Миха Мартелини, Дубровчанина. Ова је збирка писана око године 1657., те је у њој пјесама талијанскијех, словинскијех, турскијех и т. д. Уз турске је стихове читава страна написана *старом босанчицом*. Ради занимљивости овђе ми је навести двије стране турскијех стихова, те су писани латиницом. О читавај ћу се збирци бавити на другому мјесту,

Pocigniu Verssi Turски.¹⁾

Ben seni seuerdum gaiet
ismune' okuidum aiet
uar bende sana igaset
uar seuenler seusun seni.

Ben seni doghri iar sandum
sen beni seup osandun
bir hairisi uarup seudun
uar seuenler seunsun seni.

Sfarca = svrha.

Jarumun ainasi uar diunde
icer scarabuni katur giosunden
sagosum uarosum alem iusunden
sagosum seudeghum ghiene benundur

Jarumun Culaghunda chiupeler
onun giosi kasci ascik tepeler
kumasci Catader meghier upeler
sagosum seudegum ghiene benum.

Sumbulum.

Sambulum meneske benum
bre be'i kainabiufihi salum
s'enden Cach nasarum kaldi
gitrnen; ben bunda jatarum.

Ben bir giusel iar geterum
soraim anda ghideim
bir ghidi aldi jarumi
isete ben' aglaiup kaldum.

Eleinden aldardum ciftta bellum
scol charxi danghlari iseto ben aglaup haldum
guindus akaiaagunde giegie dascunde
Elunden aldardan inge belumi.

Sfarca = svrha.

¹⁾ Споменута је збирка сада властитост писца ове цртице.

Bir ghiege Jardidibana
kalka gianum sabacoldi
nasiatum budur sana
kalka gianum sabac oldi.*)

Иза овога је острижено неколико листа. У другој је књизи седамнаест сличнијех пјесама, а то с наопака на сврси речене књиге. С почетка је књиге Гундулићева слика, те је и ради тога збирка од велике знаменитости.

Рек' би, да се Дубровник навластито одликује старијем збиркама, јер је у Дубровнику забавника за год. 1868. на стр. 279—292 огласио учени др. В. Богишић „Најстарија збирка Српских Народних Умотворина“. Ова је збирка од год. 1697.—1758.

Дубровчани су се одликовали у познавању источнијех језика, а особито турскога, па је добро њовдје, ако и узгред, напоменути *Винћенца Брашлуши*, Дубровчанина, те је уз источне језике познавао до савршенства турски. Он је био тумачем споменутога језика код цара Фердинанда II. у Бечу, па онда у Мадриду на двору Филипа IV., гдје је и умро године 1680. Превео је на талијански *Саидинијеву* турску повјест,

*) Оригинаал ове пјесме пропустили смо штампати латиницом, а остало смо измијенили у ћирилицу. Ур.

бива „о постанку и о успјеху Оотманскијех владара“ (Sull' origine e progrehsi dei Principi Ottomani), те је штампао на трошкове Фердинанда III., то страном у Бечу године 1649. код Riccio-a, а страном у Мадриду године 1652. у тискарници Garzias Morgas. Осим тога превео је с турскога на шпањолски „*грађанско и фудоредно огледало*“—те је објелоданио први дио године 1654. код Garzias, а године 1658. код Fernandes-a други дио, па га је посветио краљу Филипу.

Књига *Saadeddin* или *Saidino* веома је знаменита и ријетка, те јој је сада старинарска вриједност преко 100 фор. Овако је антикварски оцијењена од првијех познавалаца: — *Chronica dell'origine e progrehsi della cosa Ottomana. Trad. da Vinc. Bratutti Raguseo dall' idioma Turco nell' Italiano. 2 parto. Con 2 ritratti di Bratutti. Vienna e Madrid 1649.—52. vél. in 4. (fl. 100) — Graehse VI., p. 200: „Le second vol. Madrid 1652. es, si rare que la plupart des biblio graphes le croient inédit“.* Très — bel exemplare de cet ouvrage important“.

Свакако, по оввијем скромнијем податцима тражити је у славном Дубровнику и први зачетак, не само за развитак источнијех одношаја, него и источне језикословне науке.

Наша опроштајна реч.

Престрављени пред очигледним ширењем неверија у народу нашем, дубоко ожалошћени на погледу упарможеног винограда Господњег, поражени равнодушношћу оних на којима је страшна одговорност пред Богом и народом, пред садашњошћу и будућношћу, због опадања вере и побожности у народу, ми смо пре седамнајест година прегли да на своју руку радимо што можемо и колико можемо да службом православној вери народној послужимо слави Божјој.

Пуно свесни недовољности наше моћи али уздајући се у помоћ божију, ми смо пре седамнајест година кренули „Хришћански Весник.“ И кад данас бацимо поглед на оне страховите материјалне и моралне тегобе с којима нам је ваљало скоро без прекида и одахнућа борати се, онда осећамо дубоко да је наша прва дужност те смо се *пуни седамнајест година* у неравној борби одржавали и одржати могли.

Ми иећемо да улазимо у то, да изричемо суд колико је „Хришћански Весник“ успео да сузбије неверије, да оживљава веру, да проповеда морал Христовог Јеванђеља, да допринесе лично образовању свештенства, да брани интересе свештенства материјалне и моралне и да тиме подиже углед православне цркве наше. Доћи ће бесумње време кад ће историја српске цркве имати да оцени наш рад и рад оних који су били отворени противници „Хришћанског Весника“ и нашег рада. Ми се ослањамо на беспристрасност тога суда, и све што желимо да се узме при том погледу, јесте: да смо искрено и од свег срца желели, и да смо се својски трудили да ширимо по народу чисту свету Христову Науку, да проповедамо братску љубав, да притичемо у помоћ свештенству нашем, да свој велики и свети задатак што потпуније врши и најзад да подижемо гласа противу не-

радње и зле штетне радње црквених власника у интересу саме православне цркве!

Ми смо нашу јавну службу кроз свих седамнаест година вршили не само у пуној искренности него и с топлом љубављу и са правим одушевљењем. Може бити да се некима чинило да је служба наша по некад одступала од оног идеала који смо пред собом имали: али ми можемо смело казати да и у таквим приликама главни идеал није никада био запостављен. Јер нам је у тим приликама остајало да бирамо: или рад на штету части и задатка; или неблагодарну борбу за сам идеал. И ми смо увек бирали оно што је теже и неблагодарније.

Ми смо дакле радили оно што смо сматрали да смо били дужни радити и колико се то дало урадити. И тај рад, пун одушевљене преданости идеалу није могао проћи незапажен: одзив свештенства и побожни хришћана у краљевини и у српству најбољи је доказ за то.

Но, у колико је „Х. Весник“ брже жудио свом иделу, у толико је више расла маса препрека, с којима се он имао да бори, и које су на жалост потицале с оне стране, са које се нису имале очекивати.

На крају крајева, кад је црквена јерархија нашла за добро да и она има нарочити свој орган за одбрану својих личних интереса, и кад је свештенство под притиском ауторитета те јерархије принуђуно да њен орган држи, онда је наравно створена и немогућност слободног избора. „Хришћ. Весник“ је осумњичен у свештенству и његов прави задатак изопачавањем, а разни поверљиви расписи имали су задатак да спрече његово ширење у свештенству и народу. Па и тада кад се „Х. Весник“ особито за две последње године сав посветио беше ширењу живе и здраве науке хришћанске, која је толико потребна народу нашем, кога сујевјерице и заблуде даве, а који није пружао други који лист — па и тада је осуђен био на уништење!!

Мислили смо, да је рад наш, сложен у седамнаест годишњих свезака имао бар колико толико права, да се нада неком признању од стране наших духовних старешина. Још више смо веровали да је задатак, који је „Хр. Весник“ себи поставио, такве природе, да не може бити да не заслужује одобравање и потпору од стране њихове. Уздали смо се да ће они то и посведочити у толико пре, што имају и начина и сред-

ства за то, и што се од њих самих никаква лична жртва тражила није. И та нада није нас напутила ни у 12 часу „Хр. Весника“. Обратили смо се дакле г. митрополиту Михајлу и Архиепископском Сабору за материјалну потпору из црквеног фонда, те да можемо наставити издавање „Хр. Весника“ по што је иначе његов опстанак онемогућен.

Да би г. митрополиту Михајлу и Сабору Архиепископском пружили што више разлога, да помогну и подрже најстарији духовни часопис у епископској православној цркви, ми смо предложили сабору: да се из „Хр. Весника“ сви одабранији и популарнији списи као: животописи светитеља, поуке и приче с морално религиозном теденцијом, оштампавају из листа у засебне књижице, које би се по ниској цени растурале у народ, да то буде издање Сабора Архиепископског и да тим радом уз уредника листа руководи један нарочити одбор кога Сабор изабере. За све то ми нисмо тражили никакве користи за себе, шта више изјавили смо г. Митрополиту да не ћемо ништа тражити активну службу за себе, већ хоћемо да посветимо све своје скромне силе овом великом и неопходном подузећу цркве наше.

Али на жалост и г. митрополит Михајло и Архиепископски Сабор и ако су наклоно прихватили овај наш предлог и похвалили нашу толику пожртвовну ревност, ипак су одрекли сваку даљу помоћ „Хришћанском Веснику“ и штампању за народ списа морално религиозне садржине, и ако су добро знали да без те помоћи није нам могуће даље наставити издавање часописа, који је кроз седамнаест година бранио веру и интересе цркве.

У овако жалосним приликама нама не остаје друго него да обуставимо даље издавање „Хришћанског Весника“. Ми то чинимо са тешким болом и дубоком раном у срцу, али са уверењем да смо све чинили што је до нас стојало, да тај орган за хришћанско-моралну поуку нашег православног народа одржимо. Наша нам савест нема шта да пребацује, а надамо се да нам ни наша браћа свештеници, ако ће праведно да суде, неће имати шта да пребаце. А остављамо народу и јавном мњењу нека пресуде, да ли су и сви они који су највише и позвани да раде на утврђењу вере и побожности у народу учинили добру службу цркви, што су крај толиких огромних ерестава која су им на ту цел и став-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

љена на расположење, што су угасили живот најстаријем гласилу српске цркве који је за пуни седамнаест година верно и одано служио великим интересима цркве, свештенства и народа свога и који је срећан био да у броју својих сарадника види прве књижевнике наше световног реда и најобразованија свештена лица из целог Српства.

Архијерејски Сабор у краљевини Србији располаже данас покрај књижевног фонда владе Јанићија и Архимандрита Самуила и још других омањих фондова и фондом црквеним, који броји близу пола милијуна динара који је установљен и старљен на расположење Сабору Архијерејском чисто за црквено-просветне цели. Па кад се из тих и толиких фондова одриче помоћ најстаријем часопису духовном, одриче помоћ штампању и ширењу списа у народ, којима би се сузбијали сви насртаји на веру и цркву нашу и крепила побожност у народу, и то баш онда, кад се у Риму врше припрема за оснивање епископата католичког у Србији и организира читава једна радња за ширење католичке пропаганде и када се Назаренство чак и по рудничком округу шири — онда не истиче ли се само собом питање: па на што се троше ти и толики фондови који стоје на расположењу Сабора Архијерејског??!!

О томе нека нико од нас не очекује објашњења. Наша преданост цркви и њеним вишим интересима диктују нам, да ћутом пређемо преко тога!:

На растанку не можемо а да врховним старешинама цркве наше не поновимо пред ли-

цем целе цркве оно, што смо им и лично изјавили. У заман ће те, Господо Архијереји бријати Васу Пелагића сваке године по једанпут, његова ће брада бивати све већа и његов пагубни утицај у народу све злочестији!!

Није то пут да се сузбије антирелигиозни утицај Пелагића и осталих којим се трује омладина наша. Само озбиљним прегаоштвом и радом може се тај пагубни утицај сузбити и обеснажити.

Постарајте се дакле да пружите народу — пастви својој место „Пелагићева учитеља“ праве здраве духовне хране. Отворите неисцрпне ризнице блага Христова и пустите нека обасја омладину нашу светлост јеванђеља Спаситељева, па ће се у њима кроз то убрзо пробудити љубав према вери својих прадедова и онда ће верујте настати „јако воск от лица огња“ плевели“ Пелагићева и свију оних који шире антирелигиозност у добром и побожном народу нашем.

Праштајући се са нашим читаоцима, ми изјављујемо нашу искрену и дубоку захвалност нашим сарадницима, који су нам тако свесрдно и некористољубиво својим књижевним прилозима помагали, те је „Хришћ. Весник“ кроз све тешке материјалне неприлике могао да се одржава пуних седамнајест година служећи верно Богу у народу своме.

На Божић 1895.

у Београду.

Алекса Илић

прота, уредник „Хришћанског Весника“.

Р а з н о.

Прилози за градњу цркве св. Саве на Врачару већ се почињу сабирати. Њих прима за то већ постројен одбор (Belgrad-Serbien) а и уредништво „Српског Сиона“ у Новом Саду. Црква св. Саве биће величанствена. Та црква не ће бити задужбина самих Срба из Србије; она је, а и треба да буде, задужбина свега Српства, исто онако, као што је и светитељ Сава највећи светац не онијех само, него ли свију Срба, па ма ти живили и у најдаљенијем крају свијета. С тога је сваки Србин дужан приложити колико може, па да тај храм служи на понос роду, који с толиком љубављу обожавља светитеља Саву.

Надина Славјански са својом дружином давала је и у нашем граду 12, 13, и 14. Марта о. г. концерте. Осим старо-руски и мало-руски пјесама, мијешане су и неке црквене пјесме и одговори при св. богослужењу православне цркве. Гђа Надина не може се у вјештини мјерити са својим оцем, али ипак има доста сличнога и, то чувено свјетско друштво, вриједно је чути и једном иновјерцу, а особито нама православнима, наслађавајући се и управ уживајући у оном анђеоском појању наших и иначе предивних црквених пјесама.

Нови буковински митрополит. Њег. ц. и кр. Величанство, наименовало је конзисторијалног

архимандрита и генералног викара госп. Архандија Чуерковића источно-православним митрополитом за Буковину и Далмацију у Черновици; а на његово мјесто, постављен је др. Васиљ Репту, архимандрит архијерејске конзисторије у Черновици, за управитеља богословије на свеучилишту.

У Русији од скоро избија на површину вјерска секта, која се зове „Неплатељшчиков“, која неће ништа да плаћа ни цркви ни држави. Та секта непризнаје иконе, не крсти се, нема пркава, него ли се моле Богу приватно у кућама! Власти и духовенство имају муку са одметницима, који не дају ни Богу божије — ни цару цареву.

Српска омладина, која се школује у Бечу, покреће нов недељни белистрички лист, који ће се звати „Српска Вила“.

Од уједа змијина лијечи поуздано гас (петролеум). Чим кога уједе змија, он треба одмах рану да испере или замочи у петролеум, па је сигуран, да му ништа бити неће! Доиста јевтин лијек за онолику опасност по живот људи, а боме и животиња.

Његово блаженство римски папа Лав XIII. спрема нову „енциклику“ о „сјединењу цркава“. Та енциклика биће уједно и као одговор на синодалну окружницу св. Синода цариградског, штампаној и у нашем листу свеска XII. од прошле године. Да видимо и то!

Лужички Срби, који се тек по имену знају, одлучили су своју цркву реформисати. Саставио се већи одбор од најугледнијих особа, који је изаслао своја два члана руском протојереју у Праг с молбом, да се неколико лужичких младића прими у руске богословске заводе, како би се могли спремити, да као свештеници послуже у својој земљи утврде православну вјеру, коју су предци њихови исповиједали. Душекорисна

и значајна намјера. Дај Боже, да се скорим и остварити узмогне!

Њ. В. Герасим Петрановић, Епископ Бокототорски, навршио је 8. марта о. г. 25 година свога архијерејскога рада. Дичном архијереју честитамо, са жељом, да и педесетгодишњицу здраво достигне. На многаја љета Владико свети!

Славенско-узајамно потпомажуће Општинство у Москви јављајући да је за своју библиотеку у прошлој години примало бесплатно ове листове: „Московске Вједности“, „Рускоје Слово“, „Син Отечества“, „Свемирнаја и Рускаја Бесједа“, „Галичанин“, „Листак“, „Правосл. Буковина“, „Руска Рада и Наука“, „Одјек“, „Срп. Заставу“, „Србобран“, „Мир“, „Срп. Глас“, „Дјело“, „Бос. Вилу“, „Бос. Херц Источник“, „Сазорис Мациу серпскеје“, „Обзор“, „Мир“, „Знање“, „Согласије“, „Глас Македонски“, „Библиотеку“, „Православен Проповједник“, „Nарodni Listy“, „Velegrad“, „Humorist, Listy“, „Jesenske Noviny“, „Dom i Škola“, „Nарodni Noviny“, „Nарodni Glasnik“, „Cernoknaznik“, „Slovinske Pohľady“, „Obzor“, „Kraj“, „Le Pensiero Slavo“ и „Candela“, моли, да се и у овој години неускрати тај поклон, па шта више, да се и остали издаваоци славенских листова угледају на то.

Исправак. У чланку: „Братак опис постања англиканске цркве“ и т. д. налазе се неколике велике погрјешке. Тако: на 47. стр. ступац десни стоји (Ист. 1 и 2. бр.) социјали, а треба социјани; на 48. стр. лиј. ступац у 12—13 реду стоји, да англиканска црква „ни мало не признаје својом и свјетском и духовном главом свога краља“, а треба: „англиканска црква ни мало не признаје папе, већ сматра својом и свјетском и духовном главом свога краља.“

Уредништво.

Јавне благодарности.

Одбор православне српске цркве у Добрулину пријатном дужношћу сматра јавно благодарити Високој земаљској влади у Сарајеву, која је поред прије дарованих: књига, утвари и потпуног двоструког одјејанија — поново даровала овдашњу цркву с једним „апостолом“ и „октоихом“

(осмогласником -- у двије књиге), за које јој се од стране одбора изјављује најљуднија благодарност.

Добрулин, 14 /II. 1896.

Пресједник одбора:
Ст. Врањешевић,
свештеник.

Наша Преузвишена вис. земаљска влада за Босну и Херцеговину, након свију милодара и прилога, којима је нашу св. цркву досад обдарити извољела и опет се смиловала, те је цркви у Прекаји, котара гламочког, поклонила у прошлој години 1 апостол и 2 октоиха (I. и II. дјела), који нам је дар и уручен преко пл. котарског престојника г. Тодоровића у Гламочу.

На томе поновном милостивом дару потписани црквени одбор изриче понизну јавну благодарност Преузвишеној земаљској влади, која се о нама и нашим светим црквама очински стара. Живила Висока земаљска влада!

У Прекаји, 3. марта. 1896.

Перовођа: **Остоја Ковачевић.**
Пресједник одбора: **Марко Савић,**
парох.

Висока земаљска влада за Босну и Херцеговину очинском бригом и великом милости благоизволила је нашим св. црквама, у протопрезвитерату билећком, даровати свештеничка одјејанија, и то овима: 1. У *Мируше*, храму св. пророка Илије, 2. У *Балке*, храму св. Архангела Михајла, коме је прошле године високо иста благоизволила даровати књиге: 1. Апостол и I. II. дио Октоиха (осмогласника). 3. У *Врањена*, храму св. Георгија, 4. У *Звијерну*, храму св. оца Николаја, 5. У *Домашево*, храму св. оца Николаја. 6. У *Љубомир*, храму св. апостола Петра и Павла.

Одјејаније је све од једног кроја а и скупочјене фине израде, комади одјејанија јесу ови: 1 фелон, 1 појас, 1 петрахил, 1 наруквице, 3 покровца за св. Путир. Све шест цркава, добиле су горње комаде од одјејанија од једне робе и израде.

Овај узвишени и велики дар од Високе земаљске владе, примиле су горе речених 6 цркава црквене општине, преко слав. котарског уреда у Билећу, ће су изразили своју благодарност, синовску оданост и вјерност Његовом Апостолском Величанству нашем најмилостивијем цару и господару Франц Јосипа I. Овим се од стране црквених општина и ниже подписатог изриче високој земаљској влади најтоплија благо-

дарност и синовска вјерност и оданост својој високој покровитељици. Живила!

Из српско-прав. протопрезвитерског уреда.

У Билећу, 13. фебруара 1896.

Надзиратељ протопрезвитерата:

Ђорђе Периновић,
свештеник.

Српско-прав. црквена општина храма св. Саве у Билећу, нашла се побуђена истаћи јавну захвалност његовом преподобију госп. Партенију Ђедовићу, јеромонаху св. Ваведенског манастира Добрићева, који поклони новоподигнутом храму св. Саве у Билећу лијепу своту од 50 наполеона у злату (т. ј. 500 фор.) а тако исто и у Требиње своту од 50 наполеона, за градњу српско-прав. цркве у мјесту.

Још исти добри старац отац Партеније у мјесецу јануару о. г. даровао је 50 товара жита, које је купио у Дубровнику и на моско доћерао, те подијелио на стотину сиромашних породица по 50 ока, које му толико стотина душа Бога моли за његово здравље, да још дуго поживи на корист своје миле пастве.

Отац Партеније Ђедовић, стар је око 80 година а има да је свештеник у истом св. Ваведенском манастиру више од 50 година. Добри старац и побожни пастир своје св. цркве не заборави са прилозима ни своју милу сиротинску паству, коју даром овим угјеши. Старац Партеније имаде својих непокретнина: 1 велику кућу у Љубомиру, нешто мало лозе у Требињу пак и 1 или 2 дућана и то остаје за исти св. манастир, а у истом је доста готовине потрошио око поправка.

Овом добром старцу оцу Партенију, желећи из свег срца, да га свемогући Бог уздржи још дуго година у подпуном здрављу, крјепка и сретна на корист оне св. обитељи, а на понос и дику свог милог српског народа.

Дај Боже да се и други оваки свештеници јаве са прилозима као добри отац Партеније Ђедовић.

Из српско-прав. протопрезвитерског уреда.

У Билећу, 13. фебруара 1896.

Надзиратељ протопрезвитерата:

за пресједника:

Ђ. Периновић,
свештеник.

Ч и т у л е.

† **Дамјан Николић**, парох нишићки и надзиратељ сарајевског протопрезвитерата преселио се наглом смрћу (ударен капљом) 14. марта т. г. у вјечност.

Покојник је рођен у селу Штрпцима, котара вишеградског, 20. октобра 1849. У чин ђакона и свештеника рукоположио га је Дабробосански митрополит Дионисије Илијевић 25. и 26. марта 1869. У својој парохији подигао је се народом лијепу зидану цркву и до ње кућу, која је била намијењена за српску вјероисповиједну школу. За ревну службу Богу и цркви био је одликован од бившег Дабробосанског митрополита Ђорђа Николајевића црвенијем појасом.

Свечан погреб био је у Петак 15. и. м. у 4 сата по подне. У спроводу је осим многих познаника и поштоваоца покојникових било и овдашње српско-православно црквено-пјевачко друштво „Слога“, неколико рељевских богослова са наставником Чавићем, ђаци из препарандије са својим професорима и српска основна мушка вјероисповиједна школа са својим учитељима. Пратња је била величанствена. Самих четрнајест свештеника било је обучено у одежде црквене. На опијелу, које је обављено у новој српско-православној цркви чиноначалствовао је високопречасни господин архимандрит Ђорђе Магарашевић, администратор Дабробосанске епархије.

С лијепим говором опростио се с покојником у цркви пречасни госп. Ђорђе Петровић, члан конзисторијални.

Покојнога попа Дамјана оплакује: ожалошћена супруга, три сина, од којих је најстарији Љубомир, овомјесни свештеник и једна неумомљена кћерка; а жали га и остала родбина и пријатељи.

Мир пепелу његовом!

† **Ђорђе Протић**, парох караџићки, котара и протопрезвитерата маглајског — преминуо је 18. фебруара о. г., а 19. и. м. опојан је од архимандрита озренског, надзиратеља маглајског и још двојице сусједних свештеника. Покојник је оставио ожалошћену супругу и деветеро дјеце, од којих су четири женске удомљене, а остали су без обекрбе. — Ђорђе Протић, према прибиљежци у књизи свештенства, рођен је у Мичијевићу 10. априла 1848. За ђакона и свештеника рукоположен је 30. септембра и 1. октобра 1865. у манастирској цркви Возућкој од епископа Висариона. Цркви и народу своме послужио је на опште задовољство. **Вјечнаа паматъ!**

Прим. Упражњену парохију до даље одредбе конзисторијалне, послуживаће Недељко Серафијановић, парох буквачки.

† **Миша Димитријевић** кр. савјетник и пресједник „Матице Српске“ умро је у Н. Саду 20. фебруара т. г. Вјечни му покој!

Одговори уредништва.

Г. Т. А. Б. Чланак: „Побожни часови размишљања“ примамо. Изволите послје послати и остало. Поздрав.

Г. Г. А. Н. Радове смо примили, Улази ће по често у штампу. Хвала!

Г. С. С. свештеник. Уврестићемо док дође на ред. Лијепо!

Г. М. С. П. свештеник. Радови ће излазити. Твоја марљивост заслужује сваку хвалу. Искрено поздравље.

Г. П. Р. свештеник. — Књига ће се наставити. Болест и смрт Митрополта Николајевића смела нас је. Здравствујте!

Г. Ј. Н. учитељ. — Ове двије пјесмице предаћемо. „Б. Вили“, а шта је за нас — то је већ уврштено.

Г. В. В. В. Жао нам је што је материјала за I.—II. свеску и сувише било, те ваши цијењени радови нијесу могли ући. Настојаћемо да се у III. или IV. свесци објелодани. Племенита душа добро мисли, па и своја начела без увијања исповиједа. Живио.

Богословима С. Тр. и М. П. Задар. Ваши радови употреби ће се чим дођу на ред. Наставак „из службеника“ пошаљите онда док ово прво почне излазити, а тако и превод проповиједи. Поздрав.

Штованој г. г. читаоцима на знање.

Овдашња штампарија г. Ристе Ј. Савића неимајући свога добро изученог штампарског особља, задавала нам је доста муке, па и поред тога лист није могао на вријеме излазити, с тога смо са трећом свеском „Источника“ пренијели штампање у овдашњу штампарију Шпиндлера и Лешнера, у којој ће посао тачније ићи.

Пошто ће цијењени читаоци од сада лист на вријеме, концем сваког мјесеца добивати, то и овога пута молимо, да се претплатом пожурн; јер и опет велимо, **опстанак листа једино од потпоре најцијењенијих читаоца зависи.** Пусте ли га они, он је пропао; но уздамо се, до тога неће доћи, пошто је оваки лист потребан особито нашем српско-православном свештенству овијех крајева.

УРЕДНИШТВО.

В. МАРКОВИЋ и ПАВЛОВИЋ

РАДЊА ЗА ЦРКВЕНА ОДЈЕЈАЊА, УТВАРИ И СВЕШТЕНИЧКА ОДЕЛА

Земун „ТРИ ГОЛУБА“ бр. 484.

Препоручују своје богато стовариште црквених утвари, као: Путира, Крстова, Полијелеје, Петохлебница, Венчала, Крстионица, Кадионица, Кандила, Сасуда за топлоте, Ришида, Дарохранилница, Мироносница, Свећњака, Икона целивајућих и свечарких у разном формату, евангелија и свију црквених књига у малом и великом формату.

Црквеног шивеног одјејања у великом избору: Одежди (фелона), Стихара, Епитрахиља, Појасева и Наруквица, Плаштеница, Барјака, Неба, Покривача за часне трапезе и налоње, Набедреника, Орара и Наруквица, Архијерејских окрута, Митри и Бројаница.

Свештеничког носећег одела у великом избору:

Антерија од разне материје, чоје и первијана.

Џубета „ „ „ „ „

Раса „ „ „ „ „

по прописном кроју.

Камилавки за монашко и мирско свештенство и Протојереје, Појасева: архијерејских, архимандритеких, протских и свештеничких.

Свега наведеног има готовог, а примају се и поруџбине, које се брзо извршују. Еспап је најбољи и даје се гаранцијом. Крој правилан и вештачки. Израда добра.

Иконостаса за цркве потпуно састављених; иконе у строго православног типу под гаранцијом и стручним комисијским прегледом израђујемо.

Примамо на оправку црквене утвари и одјејања, као и барјаке.

Све наведено продајемо и израђујемо по врло умереним ценама.

Очекујући многобројне наруџбине.

В. МАРКОВИЋ и ПАВЛОВИЋ,

радња за црквена одјејања, утвари и свештеничка одела.

ПОЗИВ НА ПРЕПЛАТУ.

Православна Еп. Консистоорија у Задру у намјери да свештенству и народу далматинско-истријске епархије даде прилике, да се што више упозна са црквено-просвјетним питањима, покренула је отрагу три године мјесечни часопис „Гласник православне далматинско-истријске Епархије“.

Мислимо да смијемо истакнути, да се „Гласник“ кроз ове три године уздржао на оној висини, која му као црквено-просвјетном листу доликује, те је, осим епархијских службених вијести и биљежака, старао се да доноси према програму своје различите чланке и преводе; а уз то, да разјасни замршенија питања из пастирске службе, доносио је скоро у свакоме броју исцрпљене и образложене одговоре на свако постављено му питање.

Но и ако смо у стању, да се похвалимо признањем што је „Гласник“ стекао за ово вријеме својим радом, ипак не можемо, а да не истакнемо, како је врло мален био број његових претплатника. Ово администрацији листа ствара великих потешкоћа и неприлика, које би, поред све наше добре воље, могле запријечити и само издавање „Гласника“. Ради овога управа листа обраћа се свима и свакоме, који програм листа овога одобрава, те моли, да га претплатом потпомогне, како би могао и даље свој задатак као и до сада испуњавати.

Наш је задатак чист и јасан: укозновање свештенства и народа нашега са духовним животом далматинско-истријске епархије, ширење учења православне цркве и обрана тога учења од сваког нападаја, ма с које он стране долазио. И према томе нашем задатку ми можемо и очекивати, да ће нас српско свештенство и народ хтјети драговољно претплатом на лист подупријети.

„Гласник“ ће излазити као и до сада свршетком свакога мјесеца Цијена је листу 3 фор. за цијелу годину. За стране земље 9 франака у злату. — Претплата се шаље: Канцеларији Еп. Косисторије у Задру.

У Задру, на св. Саву 1896.

Администрација „Гласника“.

